

Televizyonda Yayınlanan Dizilerin Lise Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenmesine Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Nuriye SEMERCİ, Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, nsemerci@bartin.edu.tr

Cansu KALÇIK, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, cansukalcik@gmail.com

Öz: Araştırmanın amacı televizyon dizilerinin lise öğrencileri üzerindeki etkilerinin çeşitli yönleriyle yaşam boyu öğrenme kavramı çerçevesinde incelenmesidir. Çalışmada, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (Phenomenology) deseni uygulanmıştır. Çalışmanın örnekleme nitel çalışmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinde ölçüt örnekleme (Criteria sample) kullanılmıştır. Öncelikle dizi izleyen öğrencilere ulaşılmış ve içlerinden rast gele seçim yapılarak 11 lise son sınıf öğrencisi alınmıştır. Nvivo8 programında içerik analizi yapılarak elde edilen bulgulara göre öğrencilerin dizilerden etkilenecek, yaşam tarzı haline getirdikleri, dizilerde geçen cümleleri günlük konuşma dilinde kullandıkları, öğrenme, hayatlarıyla ilgili karar alma, hayal kurma, düşünme becerileri gibi beceriler edindikleri ortaya çıkmıştır. Yine meslekleri tanıma ve seçmede onlara faydalı olduğu gibi bunun dışında dizi karakterlerini kendilerine örnek aldıkları ve onlar gibi davranış sergilemekten hoşlandıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca dizilerde gösterilen mutluluk kavramları öğrencilerin hafızalarında yer ettiği görülürken öğrencilerin bunlardan ve dizilerde gösterilen bazı şahıs, olaylardan da olumsuz etkilendikleri görülmüştür. Böylece televizyon dizilerinin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme süreçlerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında araştırma sonucuna göre dizilerin olumlu etkileri olduğu gibi olumsuz etkilerinin de olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yayınlanan dizilerin içeriklerinde dizileri izleyen kitlelerin nasıl etkileneceği göz önünde bulundurularak bireyin yaşamını olumsuz etkileyebilecek olaylara ve konulara yer verilmemesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam boyu öğrenme, algin öğrenme, televizyon, diziler, kitle iletişim

The Effect of Television Broadcasting Series on the Lifelong Learning of High School Students' Student Opinions

Abstract: The aim of the research is to examine television series on the basis of lifelong learning concept in various aspects of the effects on high school students. Phenomenology pattern has been applied in the study of qualitative research designs. We reached the students who followed the series by using the criteria sample from qualitative sampling methods in order to investigate how the sample of the study affected the students in the adolescence and vocational selection period. 11 High school students were selected randomly. According to the findings obtained by analyzing content in Nvivo8 program, Students became influenced by the series and turned them into a lifestyle and the sentences in the series have been used by them in daily conversation, the findings have become clear that the students have acquired skills from the series such as learning, making decisions about their lives, thinking, dreaming and etc. The findings have also emerged that, as well as being useful to the students in recognizing and selecting their professions, they are liked to take examples of series characters and to show behavior like them. Moreover, while the concepts of happiness shown in the series appeared in the memory of the students, it was seen that the students were affected negatively by some persons and events shown in these and in the series, thus Television series has affected the lifelong learning process of the students. Besides, according to the results of the research, it is revealed that the series have positive effects as well as negative effects. For this reason, in the contents of the published series, considering how the mass who follow the series will be affected, Events and topics that may negatively affect an individual's life should not be included.

Key Words: Lifelong learning, continuous learning, television, series, mass communication

1. GİRİŞ

Yaşam boyu öğrenme insanın varoluşu ile ortaya çıkan bir kavramdır. Çünkü insan yaşamın her döneminde öğrenmeye ve bilgi edinmeye ihtiyaç duyar. Yaşam boyu öğrenme sosyo-ekonomik gelişmeyi sağlamak için bilgi temelli toplumu ön görür. Bu nedenle yaşam boyu öğrenme kapsamında eğitim, oldukça çeşitli olup (Toprak, Erdoğan, 2012.s76), örgün eğitimden yaygın eğitime, kasıtlı ve planlı öğrenmeden rastlantısal ve kasıtsız öğrenmeye kadar tüm öğrenmeleri içerisine alan çok geniş bir kavramdır (Friessen, Anderson, 2004).

Bireylerin örgün ve yaygın eğitim kurumları dışında, plansız ve yaşantısı yoluyla yani algın öğrenmeleri ve öğrendiklerini yaşamına kazandırması da yaşam boyu öğrenmeyi sağlayan önemli noktalardan biridir. Özen (2011) algın öğrenmeyi,

“Algın öğrenme doğal ortamda belli bir amaca ve plana bağlı kalmaksızın gelişmiş güzel yaşanan öğrenmedir. Algın öğrenme, öğrenmenin gerçekleştiği ortama göre şekillenmektedir ve öğrenmenin gerçekleşeceği ortam ve zaman önceden belli değildir. Hedefleri belli olmayan algın öğrenme sonucunda olumlu davranışların yanından olumsuz davranışlarda oluşabilir. Bu süreçte öğrenilenler her zaman eğitsel bir içeriğe sahip olmayabilir. Algın öğrenmede toplumun kültürel özellikleri de yeni nesillere aktarılmaktadır”

şeklinde tanımlanmaktadır. Bu anlamda algın öğrenme yoluyla istemli veya istemsiz bilgi edinilmekte, her ortamda davranış gerçekleşebilmektedir. Benzer şekilde öğrenme her yaşta ve hemen hemen tüm mesleklerde gerçekleşir ve bu bireysel durumlardan elde edilen anlayışlar bireyin öğrendiğini geniş ve etkili teorilerle geliştirmesini gerektirmektedir (Sonu, 2012). Bu bağlamda özellikle kitle iletişim araçlarının hızla yaygınlaşmasıyla birlikte algın öğrenme kapsamında her birey bilgisayar, telefon, radyo, televizyon yoluyla öğrenmeler sağlayabilmektedir.

Baran (1997) kitle iletişim kavramını, geniş bir kitleye her türlü enformasyonun iletilmesi olarak tanımlamaktadır (Akt. Erdem, 2014). Kitle iletişim araçlarının insanları bilgilendirme görevinin yanı sıra bireylerin boş vakitlerini değerlendirmek için de kullandıkları söylenebilir. Kitle iletişim araçları içerisinde özellikle günümüzde bireylerin günlük yaşamında önemli bir yer tutan televizyon, görseelliği ile bireylerin her türlü algısını etkileyen önemli bir araçtır. Diğer kitle iletişim araçlarının özellikleri ile karşılaştırıldığında, televizyonun bireyin birden fazla duyu organına hitap ettiğini ve bunun algılama, hafızada tutma ve öğrenmede kolaylık sağladığı ve insanlarda öğrenme isteği uyandırdığı görülmektedir (Aziz, 1982). Hızla yaygınlaşan ve otobüste, iş yerinde, sokakta, hastanede, evde vb. hemen hemen her yerde izlenebilen televizyon bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde bireyleri etkilemektedir. Yaşamımızın her alanında yer eden televizyonun algın öğrenmeyi sağlaması ve bireylerin yaşam boyu öğrenmelerine olan etkisi incelenmesi gereken bir konudur.

Kitle iletişim araçlarının ve özellikle de televizyonun ülkemizde de etkili olduğunun önemli göstergelerinden biri, gün geçtikçe artan sayılarıyla televizyon dizileridir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK, 2012) tarafından 2012 yılında 21 il ve 2.525 kişiyle yapılan yapılan *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırmasında* yüzde 76,7 izlenme sıklığı ile yerli diziler ilk sırada yer almıştır. Buna göre her on bireyden yaklaşık sekizi dizi izlemektedir. Yerli dizilerin ardından

yüzde 74,5 ile haberler, yüzde 49,7 ile Türk filmleri, yüzde 42,4 ile yarışma programları gelmektedir. Bunun yanında genel olarak bakıldığında araştırmada farklı meslek ve yaştaki kişilerin televizyondaki dizileri izlediği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle hızla gelişen bu dizi sektörünün insanlar üzerinde bir yansımalarının olması da kaçınılmazdır. Sıklıkla izlenmesi yönüyle televizyonun, bireylerin yaşamında önemli bir yer tuttuğu ve yayınlanan diziler ile izleyenlerin yaşamlarını da etkilediği söylenebilir. “İzleyiciler, televizyon dizilerinden öylesine etkilenmektedirler ki, yaşadıkları gerçek Dünya’dan daha çok, dizilerdeki yapay Dünya’da olup bitenlerle ilgilenmektedirler” (Savaş, 2006). En önemlisi de televizyondaki dizi ve filmlerde oynayan oyuncuların, başrol oyuncusu gibi önemli kişilikte karakterlerin izleyiciler tarafından örnek alınması ve o modele uygun davranış ve tutumların gelişmesi ile modele benzeme çabaları çocuk ve gençlerin sosyalleşmesi açısından önemlidir (Erjem ve Çağlayandereli, 2006).

Yerli dizilerde sunulan kimliklerin izleyici tarafından benimsenmesi ile seyircinin genel bakışı ve yaşam tarzında bu kimliklerin etkisiyle değişimler olması, Ekme Kuramı ile de açıklanabilir. Kültürel Göstergeler araştırma projesinde Gabner’e göre çok fazla televizyon izlemenin izleyicilerin davranışlarından çok tutumları üzerinde etkili olduğunu ve medyanın bir kültürde var olan egemen değer ve tutumları ektiğini öne sürerken bunun da birey üzerinde uzun dönemli ve zamanla etki ettiğini belirtir. Gerbner 1960’ ların ortalarında yaptığı bu araştırmasına göre; medyanın, bireylerin zihinlerine kendi doğrularını yerleştirerek onları nasıl kontrol ettiğini ortaya konmuştur. (Yaylagül, 2013). Bu nedenle de televizyon, insanın yaşam boyu öğrenme de en etkili kullandığı kaynaklar arasında olduğu söylenebilir. Postman’a göre(2010) televizyon alfabe ya da matbaa gibi gençlerin zamanı, dikkati ve bilme alışkanlıklarını denetler ve bu sayede gençlerin eğitimini de denetlemiş olur. Böylece özel olarak kurulmuş bu enformasyon sistemi gençlerin zihinlerini, karakterlerini eğitmeyi yetiştirmeyi ve bir şeyler aşılama amaçlar (Postman, 2010, 163). Lull (1988)’e göre televizyon izleyen birey, televizyonda yayınlan programlara göre kişisel gündemlerini, hoşlandıkları ve duygusal tercihlerini içerisine alan bir aktivite içerisindedir (Lull, 1988, Akt. Koçak, 2001).

Görsel aktiviteleri olan bu tür öğrenimler öğrenciler üzerinde daha etkili ve akılda kalıcıdır (Stradling, 2003). Televizyonun tüm toplumu bu şekilde etkilemesi gibi yaşam boyu öğrenme uygulamaları da toplumsal gelişmeyi sağlamak hedefindedir. Televizyon da toplumsal gelişmeyi sağlayacak bilgi edinme araçlarından biridir. Bu anlamda televizyon yaşam boyu öğrenen bireylerin yaşamının her anında ve her yerde olumlu veya olumsuz etki edebilmektedir. OECD’nin yaşam boyu öğrenme çerçevesi, kişinin bütün hayatı boyunca öğrenmenin meydana geldiğini kabul eder (Toprak ve Erdoğan, 2012). Genel olarak bakıldığında yaşam boyu öğrenmeyi sağlama adına okul dışındaki öğrenmeleri de göz önünde bulundurduğumuzda televizyon dizilerinin, formal öğrenme ortamında bulunan öğrencilerin öğrenme yaşantılarında ne oranda yer ettiği ve nasıl bir etki bıraktığı üzerinde durulması ve araştırılması gereken bir husustur.

Bu nedenle araştırmanın amacı, yaşamboyu öğrenme çerçevesinde lise öğrencilerinin televizyon dizilerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin izledikleri diziler ve izleme sıklıkları nelerdir?

2. Öğrencilerin dizileri izleme nedenleri nelerdir?
3. Dizilerinin yaşam boyu öğrenmeye etkisi nedir?
4. Dizilerin öğrencilere göre zarar ve faydaları nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı olan; Bartın ilindeki lise öğrencilerinin izledikleri televizyon dizilerinden yaşam boyu öğrenmelerini nasıl etkilendiklerinin değerlendirilmesinde nitel araştırma desenlerinden (fenomenoloji/phenomenology) olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni farkında olduğumuz ancak anlamını kavrayamadığımız, yaşadığımız dünyanın içindeki olayları, deneyimleri, algıları, kavramları, durum ve yönelimleri araştırmaya yarar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Öğrencilerin televizyon dizilerine ilişkin algılarını belirlemenin amaç edinilmesi ve televizyon dizisini bir olgu olarak kabul ederek bu desen seçilmiştir. Olgu bilim araştırmaları bir konunun derinlemesine incelenmesini sağlar. Olgulara ait düşünceleri, anlamları, yaşantıları ortaya çıkarmak için sorularda esneklik, irdeleme ve güven, empatiye dayalı bir ortam hazırlanarak bireylerin kendilerinin bile daha önce fark etmedikleri yaşantı ve anlamları dışı vurabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2014).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Bartın ili merkezinde bir Anadolu Lisesinin son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada bu yaş grubunun seçilmesinin nedeni olgu bilim çalışmalarında seçilen birey ya da grupların araştırmadaki olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek ya da yansıtabilecek nitelikte olmasıdır (Büyüköztürk, vd., 2014). Bu nedenle ergenlik döneminde olan öğrenciler seçilmiştir. Ergenlik dönemi bireylerin hayatının diğer evrelerinden daha çok farklılaşmanın gözlemlendiği bir evresidir. Bu dönemde bireylerde gözlenen, sevinç, mutluluk, hüznün ve acıların hem toplumsal olarak, hem de kendi yaşamında değişim gösterdiği bir dönemdir (Compas, Hinden, Gerhardt, 1995). Ergenlik döneminde kişiliğin büyük bir bölümü oluşur ve bu dönemde içselleştirme ve özdeşimler yeniden şekillenerek yaşam boyu devam eder (Nicolson ve Ayers, 2004). Böylece ergen öğrencilerin televizyon dizilerinden nasıl etkilendiğini araştırabilmek için nitel örnekleme yöntemlerinden olan amaçlı örnekleme çeşitlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak dizi izleyen öğrencilere ulaşılmıştır bu öğrenciler içerisinden rastgele seçim yapılarak araştırmaya gönüllü dokuz kız iki erkek olmak üzere 11 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerin altısı eşit ağırlık bölümünde beşi sayısal bölümde okumaktadır.

2.3. Verilerin Toplaması

Bartın ilindeki lise öğrencilerinin izledikleri televizyon dizilerinden yaşam boyu öğrenme kapsamında nasıl etkilendiklerinin değerlendirilmesi için öğrencilerle birebir görüşme yapılmıştır. Araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme ve bilgi formu hazırlanmıştır. Formun hazırlanmasında eğitim fakültesinde görevli üç öğretim üyesi ve dört alan uzmanı olmak üzere yedi kişinin uzman görüş ve önerileri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Görüşme yapılmasının amacı öğrencilerinin düşüncelerini derinlemesine incelenmesini sağlamaktır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit cevaplamayı, hem de ilgili konuda derinlemesine araştırmayı bir araya getirir. Bu görüşme modelinin, analizlerin kolayca yapılabilmesi, görüşülen kişiye kendini açık bir şekilde anlatabilme olanağı tanınması, ihtiyaç duyulduğunda derinlemesine bilgi elde etme gibi üstünlükleri bulunmaktadır (Büyüköztürk, vd.,

2014, 152). Araştırma da okullardaki öğrenciler ile randevu alınarak görüşülmüştür. Lise öğrencileriyle okulun Bilişim teknolojileri odasında görüşmeye uygun bir ortamda ses kaydı yapılarak 20-30 dakika arasında gerçekleşmiştir. Her öğrenciye eşit süre hakkı tanınmıştır.

Bu araştırmada, alınan cevaplar doğrultusunda NVIVO 8 paket programıyla içerik analizi yapılmıştır. Katılımcıların görüşleri yansız bir şekilde olduğu gibi yansıtılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere kodlar verilmiştir. Kız öğrenciler (K1), (K2) Erkek öğrenciler (E6)... vb. gibi bireylerle görüşme sırasına, cinsiyet türüne göre kodlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde öğrencilerin dizilere yönelik görüşleri alınarak yaşam boyu öğrenme kapsamında dizilerin öğrenciler üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

3.1. İzlenen dizilere ve dizi izleme sıklıklarına yönelik bulgular

Öğrencilerin izlediği dizilere bakıldığında 11 öğrenciden altısı (K1, K2, K3, K4, K5, K11) *Güneşin Kızları* dizisini izlemekte olduğunu dördü (K1, K2, K4, K5) *Poyraz Karayel* dizisini üçü (E6, K7, K11) *Arka Sokaklar* dizisini ve ikisi (K1, K2) ise *Kiralık Aşk* dizisini, iki öğrenci (K10, K11) ise *Güllerin Savaşı*, iki öğrenci (K2, E6) *Aşk Yeniden* dizisini takip ettiğini belirtmiştir. Bunun dışında öğrencilerden birer kişi *Kösem Sultan*, *Galip Derviş*, *Zengin Kız Fakir Oğlan*, *Organize İşler*, *Suskunlar*, *Çilek Kokusu*, *Kırgın Çiçekler*, *Paramparça*, *Kiraz Mevsimi*, *Kara Gül*, *Eve Dönüş*, *Leyla ile Mecnun*, *Ezel*, *Kuzey- Güney* dizilerini izlediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler yabancı diziler de izlediklerini ifade etmişlerdir. K3 "*Güneşin Kızları arada bir Poyraz Karayel daha önce için Teen of yabancı bir dizi var.*" derken E6 ise "*Galip Derviş var, Aşk Yeniden var. Pazar günleri Arka Sokaklar var. Eve gittiğimde sürekli tekrar yayınlandığı için onu izliyorum Zengin Kız Fakir Oğlanı izliyorum bir de*" diyerek izlediği dizileri ifade etmiştir. Öğrencilerin takip ettiği ortak diziler olmakla birlikte farklı diziler de bulunmaktadır. En çok izlenen dizi türleri ise duygusal içerikli gençlik dizileri ve polisiye diziler olmuştur.

Dizi izleme sıklığına bakıldığında sekiz öğrenci (K1, K2, K3, K4, K5, E6, E9, K10) sürekli izlediğini ifade etmiştir. Bu da lise öğrencilerinin televizyondaki dizileri takip ettiklerini ve yaşamlarının içinde önemli bir zaman dilimini dizi izleyerek geçirdiklerini göstermektedir. Ayrıca üç öğrenci (K1, K3, K10) ders çalışma programlarını dahi izledikleri dizilere göre ayarladıklarını ifade etmişlerdir. Bunlardan K3 "*Bu dizileri haftada bir izliyorum yani her hafta takip ediyorum sınav haftalarında ayarlayabilirsem izliyorum günlük programım da eve geliyorum 2-3 saat ders çalışıyorum ondan sonra dizi izliyorum sonra ders çalışıyorum*" ifadesine bakılarak, üniversiteye hazırlık evresinde olmalarına rağmen günlük ders çalışma programını ve gündelik yaşantısını dizi ve televizyon izleme saatlerine göre ayarladıkları ortaya çıkmıştır. Dört öğrenci (K1, E6, E9, K10) takip ettikleri dizileri televizyon dışından internet üzerinden de izlediğini belirtirken K1 "*...haftada bir günüm var cuma akşamları, o gün benim dizi izleme günüm okuldan çıkıyorum eve gidip izliyorum. Mümkün olduğu sürece internetten de izliyorum*" diyerek haftada bir gününü televizyona ayırdığını ve bunun dışında internet üzerinden de dizileri takip ettiğini belirtmiştir başka bir öğrenci ise bunu destekler nitelikte K4 "*...Arkadaşlarla telefonda da izliyoruz.*" diyerek telefonlardan dahi dizileri takip edebildiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler sadece dizileri televizyondan izlemek ile yetinmediklerini bunun dışında telefon, bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarını internet üzerinden kullanarak ev içi veya dışında da takip ettikleri görülmektedir. Buradan da anlaşılıyor ki öğrenciler yoğun olarak diziler ile ilgili ve alakalıdır. Öğrencilerden (K7, K8) ve ara sıra (K11) izlediğini belirtmiştir. K7 ise "*...Boş vakitlerimde takip etmeye çalışıyorum.*" diyerek ara sıra izlediğini belirtmiştir. Bu bulgulara dayanarak iseli öğrencilerin dizileri çoğunlukla sürekli takip ettiği söylenebilir.

3.2.Dizi izleme nedenlerine ait bulgular

Öğrencilerin dizi izleme nedenleri araştırılmıştır. Öğrencilerden alınan cevaplara göre ortak ve farklı kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu kavramlar Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Televizyon dizilerini izleme nedenleri

242

Şekil 1. İncelendiğinde öğrenci görüşlerine göre dizi izleme nedenlerinin 12 kavram etrafında toplandığı görülmektedir. Bu kavramlardan dizi izleme nedenlerini öğrencilerden yedisi “merak etme”, beşii “arkadaş çevresini izlemesi”, dördü “ailem izlediği”, dördü farklı bakış açısı edinme, üçür ahatlamak, üçü “boş vakti değerlendirme”, birer tanesi“hayata yakın dizi karakterinin olması”, “hayal dünyasını geliştirme”, “maceralı ve heyecanlı olma”, “empati kurma”, “katkı “sağlama” ve “ilgi çekici olma” şeklinde ifade etmiştir.

Öğrencilerden yedisi (K1, K4, K5, K7, K8, E9, K11) dizi izleme nedenlerinin merak etmek olduğunu ifade etmiş ve merak teması altında dizilerdeki meslek, yaşanan hayat ve tarihi konulara olan merak duydukları bulunmuştur. Üç öğrenci K11, K10, K7 yaşanan hayatı merak ettiği için dizi izlediğini ifade ederken bu durumu K3 “...merak ve tahmin etmeye çalıştığım dizileri izliyorum.” sözleriyle açıklamış ve üç öğrenci dizilerde geçen meslekleri merak ettiğini bunlardan K11 “...Arka Sokaklara aslında ben polis olmak istiyorum o yüzden bakıyorum ilgim var.” sözleriyle desteklerken iki öğrenci ise K7, K11 “...oradaki yaşam hayal dünyam geliştirdiği için çünkü gerçek yaşamda bu şeylerin hepsi olması mümkün değil genelde izlediğim diziler üniversite hayatını anlattığı için merak ediyorum aslında” diyerek üniversite hayatını anlattığı için ve gerçek yaşamda karşılaşmayacağı ortamları yaşamları merak ettiği için dizileri izlediğini belirtmiştir. Dizileri tercih etmelerini sağlayan dizinin içeriği ve merak uyandırmasının olduğu bulunmuştur.

Öğrenciler, kişisel sebepleri dışında bu dizileri genellikle ailelerinin ve arkadaşlarının yönlendirmesiyle izlediklerini ifade etmişlerdir. Beş öğrenci (K1, K3, K7, K8, K10) arkadaşları izlediği için dizileri takip etmektedir. K8 “Kiraz Mevsimini de arkadaşlarım izlediği için merak ediyorum onlar konuşurken ben de bakayım dedim” derken K3 ise dizi tercihinin başka olmasına rağmen arkadaşlarıyla ortak karar aldıkları diziyi de izlediğini söyleyerek şöyle ifade

etmiştir “Kösem Sultan’ı izliyorum ama arkadaşlarla ortak karar verdiğimiz, izlediğimiz Güneşin Kızları oldu bir arkadaşımız Kösem Sultanı izlemediği için hepimiz bu diziyi izliyoruz yani neden konuşabilmek için.” K3’ün dizi hakkında konuşabilmek için ortak bir dizi belirlediklerini söylemesi dizilerin öğrencilerin kendi aralarında sohbet etmelerine neden olabilecek bir araç haline geldiği söylenebilir. K7 “...arkadaşlarım tavsiye ediyor.” ifadesiyle arkadaşların dışı seçiminde etkili olduğunu göstermektedir. Öğrenciler dizi tercihleri konusunda en çok arkadaş çevresinden etkilenmektedir. Buradan da anlaşıldığı gibi diziler liseli öğrenciler arasında sohbet konusudur ve ortak tercih ettikleri dizileri merak edip izlemektedirler. Ayrıca öğrencilerin birbirileri arasında iletişim kurmasını ve sosyalleşmesini sağladığı söylenebilir.

Öğrencilerin dizi izlemelerinde etkili olan diğer bir neden ailelerdir ki öğrencilerden K1, K2, K5, K11 ailesi izlediği için dizileri takip ettiğini belirtmişlerdir. K2 “...başta ailem izlemeye başladı için izledim ilk olarak...” diyerek ailesinin dizi izlemesinin kendisinin de dizi izlemesine neden olduğunu belirtmiş başka bir öğrencinin de sözleri bunu destekler nitelikte K11 “...ailemle izliyorum genelde zaten ortak izlenir bizim evde dizi” demiştir. Dizilerin ebeveynler ve aile bireyleri ile ortak izlendiği anlaşılmaktadır. Ailelerin takip ettiği diziler çocuklarının da izlemesinde etkili olduğu söylenebilir. Bunun dışında öğrencilerden K3, K5, E6 boş vakitlerini değerlendirmek için dizi izlemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. E6 “...genelde boş vakitlerimi olduğu için izliyorum...” diyerek bunu ifade etmiştir.

Öğrencilerden K1, K2, E6 farklı bakış açıları edindikleri için dizi izlediklerini belirtmişlerdir. Bunlardan K1 “Bakış açımızı değiştirmek için farklı bir bakış açısı edinebilmek için izlemesi gerekiyor bence...” derken başka bir öğrenci K2 “...bunlar hepsi birbirinden farklı diziler ve hayatın farklı yönlerini görmemi sağlıyor mesela Poyraz Karayel polisiye bir dizi Kiralık Aşk bir tasarımcının hayatı ve hayatı farklı açılardan görmeme yardımcı oluyor diyebilirim” demiştir. Öğrenciler dizilerde gördükleri hayatlara ilgi duymakta ve bu dizilerde geçen olay ve olgular öğrencilerin dizileri izlemesini sağlamaktadır. Bu bulguyu erkek bir öğrencinin E6 “...değişik değişik bakış açısı daha farklı düşünmeyi sağlıyor bana...” ifadesi de desteklemektedir. Öğrencilerden elde edilen görüşlere göre dizilerin lise öğrencilerinin hayata bakış tarzlarını etkilediğini ve hayatın farklı yönlerini görmelerini sağladığını, tahmin etme ve hayal kurma gibi becerilerini geliştirdiği anlaşılmaktadır.

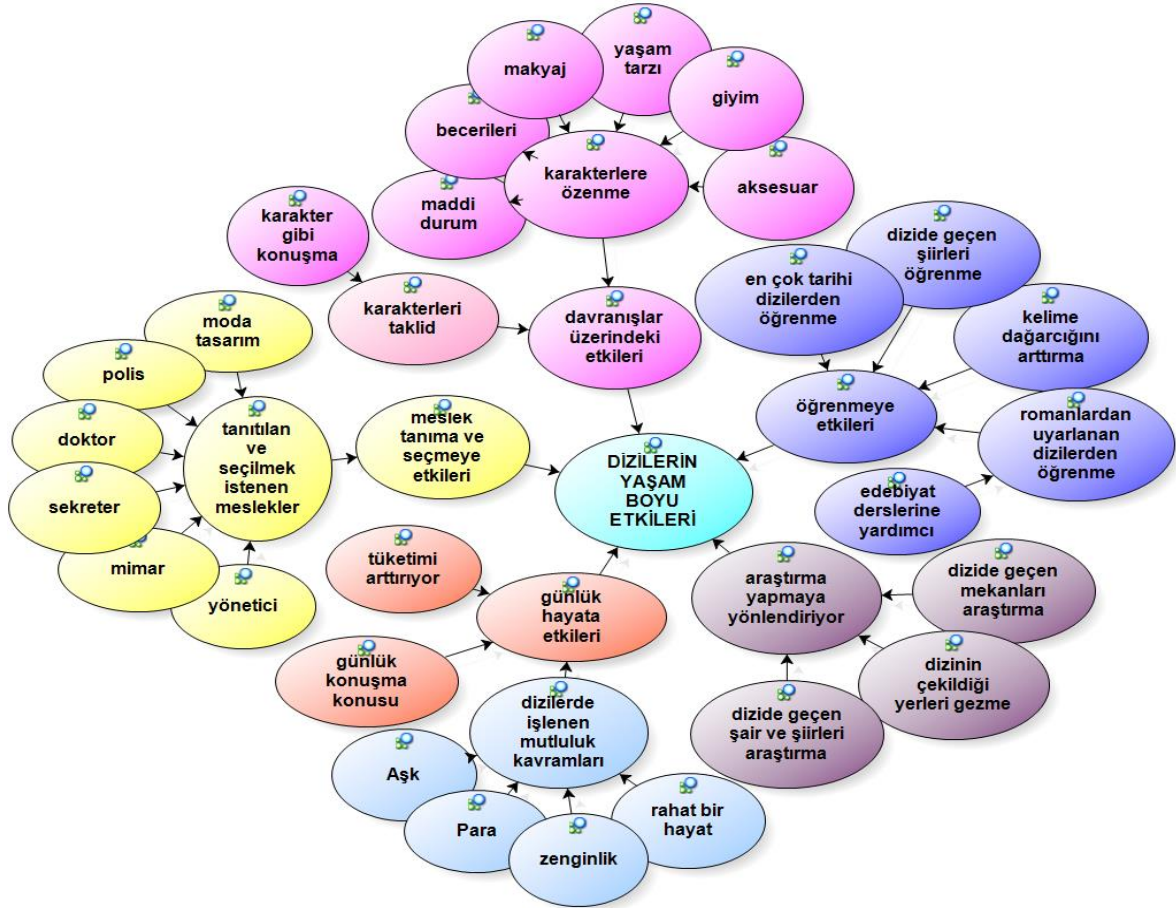
Öğrencilerden K1, K5 ve K7 rahatlamak için dizi izlediklerini ifade etmişlerdir. Bunlardan K1 “...genelde rahatlamak için izlerim... sadece kafa dağıtmak amaçlı izliyorum” derken K5 ve K7 “...sadece dinlenmek amaçlı olsa da mutlaka işte televizyonu açıp izliyorum” ifadesiyle dizileri bireyi rahatlatan bir araç olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bunlardan farklı olarak başka bir öğrenci K1 “...diziler daha çok rutin bir hayatımız olduğu için rahatlama...” diyerek rutin hayattan sıyrılıp rahatlamak için dizileri izlediğini ifade etmiştir. Öğrencilerden K1 “...diziler bizim empati kurmamızı sağlıyor” diyerek empati kurabilmek için dizileri izlemeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Dizilerle arasında bir empati kurduğunu belirterek öğrencilerin dizide yer alan karakterler yerine kendilerini koyduğu ve bu nedenle dizi izlemeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerden K2 “...karakterler benim hayatıma yakın geliyor.” sözleriyle öğrencilerin dizi karakterlerini kendilerine benzetmelerinin de diziyi izleme sebebi olduğu görülmektedir. Başka bir öğrenci ise E6 “...Bana bir şey kattı katacağını düşünürsem mutlaka dizi izliyorum geçmiş bölümlerine bakıyorum.” demiş ve izlediği dizilerin kendi yaşamına bir şeyler kattığını ve bu nedenle izlediğini anlatmıştır.

Öğrencilerin dizi izleme nedenlerine bakıldığında aslında dizilerden ne derece etkilendiklerini ortaya koymakta ve elde edilen bulgulara göre öğrenciler en çok dizileri (konu,

karakter, yaşam) merak ettikleri ve arkadaş, ailesinden etkilenecek izlediği sonucuna ulaşılmaktadır.

3.3. Dizilerin yaşam boyu etkilerine yönelik bulgular

Televizyon dizilerinin yaşam boyu öğrenmeye (davranışlar üzerinde, meslek tanıma ve seçme, araştırma ve sorgulamaya yönlendirme, günlük hayata etkisi, zihinde oluşturulan mutluluk kavramları ve öğrenmeye etkisi) etkisine yönelik görüşleri araştırılmıştır. Öğrencilerin görüşleri Şekil 2’de gösterilmiştir.

244

Şekil 2. Televizyon dizilerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında etkileri

Öğrenci görüşleri ile ilgili alınan cevaplar Şekil 2’de gösterildiği gibi beş ana temada toplanmıştır. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenmelerinde, karakter ve davranış geliştirmede, öğrenmeyi sağlamada, meraklarını arttırıp araştırmaya yönlendirmede, meslekleri tanıma ve seçmeyi sağladığına, kendilerine farklı deneyim ve bakış açıları kazandırarak hayata hazırlamada dizilerden faydalandıkları ortaya çıkmıştır. Şekilde gösterilen kavramlar aşağıda alt başlıklar halinde incelenmiştir.

3.3.1. Dizilerin günlük hayata etkisine dair bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre günlük hayata etkisi iki tema etrafında toplanmıştır bunlar “günlük hayatta konuşma konusu” olması ve günlük yaşamda “tüketimi arttırması” temasıdır ki öğrencilerin 10’u (K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, E9, K10, K11) dizileri izledikten sonra mutlaka diziler hakkında arkadaşları ve çevreleriyle

konuşmalar ve tartışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Biri ise izlediği dizilerin farklı olduğunu E6 “...benimle ortak arkadaşlarımın izlediği bir dizi yok o yüzden konuşmuyoruz.” şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler günlük yaşam içinde dizilerin bir sonraki bölümlerini kafalarında canlandırdıklarını, hayal kurduklarını, merak ettiklerini onları hayata hazırladığını belirtmişlerdir. Öğrencilerden K1 “... dizilerin beni hayata hazırladığını düşünüyorum. Biraz fazla hayal gücüyle hazırlıyor. Bir sonraki bölümü kafamda canlandırmayı da geçtim dizi bitiyor öbür bölümün fragmanı başlıyor ve arkadaşlarla hemen onu izlemeye çalışıyoruz.” diyerek dizilerin aynı zamanda onlar için bir araya gelme ve arkadaşlarıyla sosyalleşebilmesine olanak sağladığını ortaya çıkarmıştır. Başka bir öğrenci ise bunu destekler nitelikte şu sözleri söylemiştir. K4 “...dizinin ertesi günü mutlaka diziler hakkında oturup bir konuşuyoruz aramızda tartışıyoruz, hemen fragmanlarına bakıyoruz. Zaten bir sonraki bölümü açıkçası iple çekiyoruz mutlaka bir sonraki bölümü hayal ediyoruz” sözleriyle öğrencilerin dizilerden etkilendiklerini ve günlük hayatlarında arkadaşlarıyla aralarında sohbet konusu olduğunu ortaya çıkarmaktadır ki K8 “...hiç konuşmadığımız biri bile olsa diziler ortak noktamız olduğu için onlarla konuşmuş oluyorum daha iyi oluyor benim içinde...” ifadesiyle diziler hakkında yapılan konuşmaların yeni arkadaş tanıma ve çevre edinmelerini de sağladığı görülmektedir. Diziler öğrencilerin yaşamında izlendikten uzun bir süre sonra dahi konuşulmaktadır. Aynı zaman da ortak dizileri izleyip konuşabilmek için aralarında karar almaktadır. Hatta öğrenciler izledikleri ortak diziler sayesinde hiç tanımadığı insanlarla dahi görüşüp konuştukları ortaya çıkmıştır.

3.3.1.1. Dizilerde görülen mutlu olma algısına ait bulgular

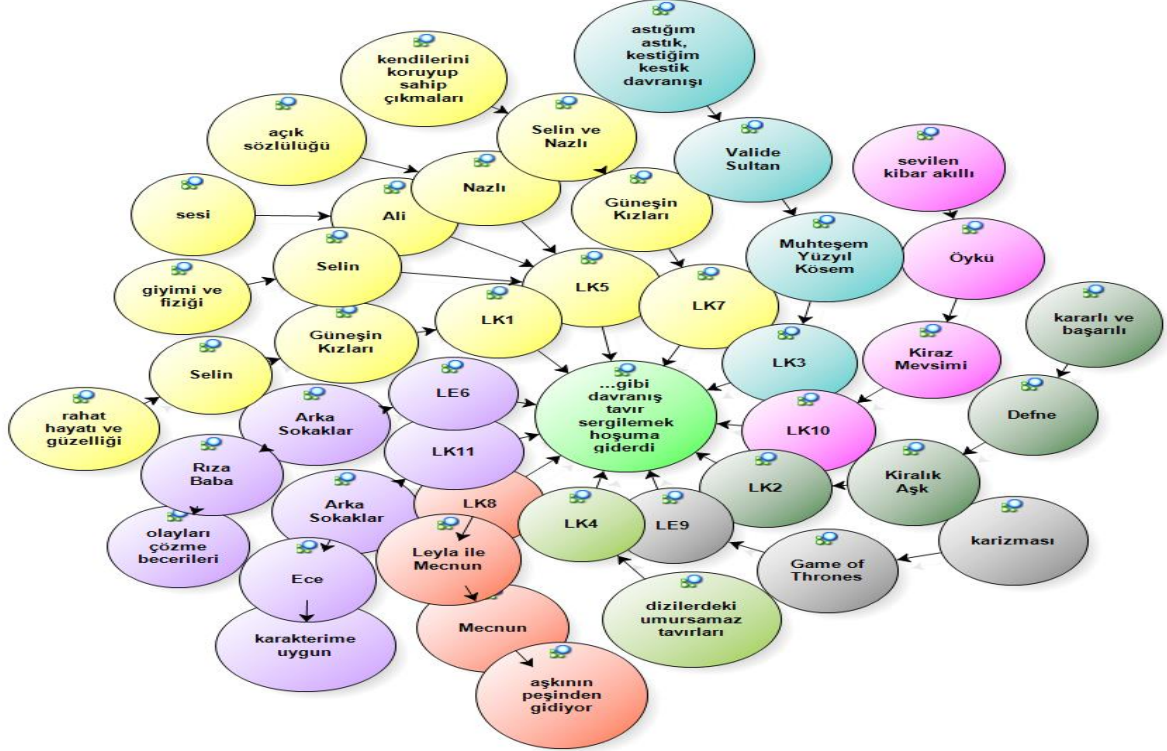
Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre izledikleri dizilerdeki mutluluk kavramları sorulduğunda öğrencilerden 11 kişiden 10 kişi Aşk ve Paraya sahip olmak demişlerdir. Öğrencilerden K3 ise “...özgürlük ve aşk olunca mutlu oluyorlar.” demiş ve dizilerdeki kişilerin eğer özgürlerse ve aşık olursa mutlu olduklarını belirtirken E6 “...iki insan arasındaki mutluluk işleniyor genelde bir birliktelik olduğu zaman kendi arkadaşları olduğu zaman ekonomik düzeyleri aynı olan insanlarla beraber olduğu zaman mutlu oluyorlar.” derken başka bir öğrenci dizilerin içinde yansıtılan mutlulukların olumsuz bir yönünden şöyle bahsetmiş K2 “...genel'deki Türkiye'deki diziler % 95 sevgiliyle ayrılıp barışıyor ayrılınca mutsuz oluyor işte aşık olduğunda beraber olunca mutlu oluyor farklı senaryolarla ama aynı şey hep dönüyor. Buna bağlı olarak çok aşka bağlı ve hani aşkı düşünen bir nesil yetişiyor olabilir.” öğrencilerin görüşlerinden anlaşıldığı gibi diziler aşk olgusuyla büyüyen ve aşka düşkün bir nesil yetişmesinde etkili olduğu ve dizilerde öğrencilerin algılarına göre sunulan mutluluk kavramlarının öğrencilere paran varsa, aşık isen, özgür isen mutlusundur mesajları verdiği söylenebilir. Bu mesajların bireylerin kimlik gelişimi, idealleri, karakter özellikleri ve meslek seçimleri konusunda da etkilediği görülmüştür.

3.3.2. Dizilerin davranışlar üzerindeki etkisine dair bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre dizilerin öğrenci davranışları üzerindeki etkileri dizilerde geçen kelime ve cümlelerin konuşma dilinde kullanıldığı, dizi karakterlerinin yaşam tarzına, maddi olanaklarına, becerilerine özenildiği ve karakterlerin, giyim makyajları, aksesuarlarının öğrenciler tarafından benimsendiği görülmüştür. Diziler ayrıca bireylerin karar alma ve uygulama yetileri üzerinde de etkili olduğu görülmüş ve her birey izlediği bir dizi karakterini kendine rol model aldığı bulunmuştur. Bu bulgular alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

3.3.2.1. Dizilerin davranışlar ve tutumlar üzerindeki etkisine dair bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerine göre dizilerin öğrenci davranışları üzerindeki etkisine dair bulgulara Şekil 3’de gösterilmiştir.

Şekil 3. Dizi karakterlerinin öğrencilerin davranışları ve tutumları üzerindeki etkisi

Şekil 3 incelendiğinde araştırmaya katılan bütün öğrenciler gerçek yaşamlarında dizi karakterlerinden biri gibi davranış ve tavır sergilemekten hoşlanacaklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin her biri farklı tavır ve davranışlardan etkilenmektedir. Öğrencilerden üçü güneşin kızları dizisi karakterleri, iki kişi Arka Sokaklar dizisi karakterleri gibi davranış göstermeyi istediklerini belirtmektedirler. Öğrencilerden K7 “*Seninle Nazlı gibi olmak isterim onların kişilik yapılarında ve karakterlerini kendilerine sahip çıkabilecek özellikle olduğu için hoşuma gidiyor kendilerini koruyabiliyor.*” derken başka bir öğrenci K11 “*Arka Sokaklar’daki Ece karakteri benim karakterim oradaki karakterle uygun kendimi onunla özleştiriyorum*” ifadesiyle kim gibi davranış göstermek istediğini belirtmiştir. K5 ise “*...gerçek hayatımda mesela açık sözlüyüm Nazlı’nın açık sözlü olması, Selin’in tarzı fiziki, giyimi görünüşü, Ali’nin sesi gibi, yani bunları Kendi karakterimde görmek isterdim.*” diyerek öğrencilerin hepsi gerçek hayatta bir dizi karakterine bürünüp onlarda beğendikleri kendileriyle bağdaştırdıkları görülmektedir. Dizi karakterleri gibi turum ve davranışları sergilemek istemesi dizilerin öğrencilerin karakter gelişimi noktasında önemli bir yere sahip olup kendilerine örnek aldıkları özellikleri de göstermektedir. Bir öğrenci bunu şu sözleri ile ifade etmiştir; K2 “*...ama bilinçaltıma işlediğini ve ona hareketlerimde davranışlarında sergilediği mi dizi karakterlerinin düşünüyorum*” demesi aslında farkında olmadan da dizi karakterlerinden etkilenip öğrencilerin karakter ve davranış geliştirdikleri gözlenmektedir. Bu da gösteriyor ki öğrenciler kimlik ve karakter gelişiminde takip ettikleri dizi karakterlerinden etkilenmekte gerçek yaşamlarında da onlar gibi hareket etmeyi istedikleri söylenebilir.

3.3.2.2. Dizide geçen kelime ve cümlelerin kullanımına ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan 11 öğrencidizilerde geçen kelime ve cümlelerin kendileri arasındaki diyaloglarda da geçtiğini ve konuşma dillerinde yer ettiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerden K3 “...dizidegeçen kelimeleri günlük hayatımızda kullanıyoruz. Mesela “Beni dene beni” mesela güneşin kızlarından “Bedelini ödeyeceksin!” genel amaçlı kullanıyoruz” sözleriyle anlatırken başka bir öğrenci ise sadece dizi de geçen konuşmalarını değil şahısların taklitlerini de yaptıklarını K5 “...bugün mesela arkadaşım sırada Hürrem taklidini yaptı onun konuşma tarzını yapıyor yani Muhteşem Yüzyıl dizisi geçmiş olmasına rağmen hala etkisi var...” sözlerle ifade etmiş ve öğrencinin burada bahsettiği dizi geçmiş zamanlar da bitmiş bir tarihi dizi olsa da öğrencileri hala etkilemekte olduğunu göstermektedir.

Öğrenciler dizilerde beğendikleri şahısların karakter özelliklerini ve konuşmalarının taklitlerini yapmaktadır. Bu da dizi karakterlerini benimsediklerini gösterir. Erkek bir öğrenci net bir şekilde konuşmalarında dizilerden etkilendiklerini E6 “...sınıf arkadaşımından bir tanesi işte bir dizide duyduğu bir sözü “insan şaşırıyor doğrusu” kelimesini sınıfa yaydı sonra sınıf da ki herkes şaşırıldığı bir olay karşısında insan şaşırıyor doğrusu demeye başladı... arkadaşlarım dizilerden etkileniyor...” ifadesiyle belirtmiştir. Diziler öğrenciler için bir yaşam şekli haline geldiğini K8 “...çok fazla şekilde kullanıyorum leyla ile Mecnun izleye izleye o şekilde yaşamaya başladım. Leyla ile Mecnun da İsmail abi vardı her gün bir limanda birilerini bekliyordu çağırıldıklarında “hop!” diyordu Ben de öyle konuşmaya başladım.” sözleriyle ifade etmiştir. Diziler gündelik yaşamın içinde de öğrencilerin hafızasında yer etmektedir ve konuşma dilinde de farklı amaçlarla öğrenciler dizide geçen cümleleri kullanmakta olduğunu E9 “mesela “Sen kendin için yaşarsın Ben ise sevdiğim için” dalga amaçlı tabi komiklik olsun diye kullanıyoruz.” derken K10 “...ister istemez zihnimde yer ediyor. Halbuki kullanmazdım “Kas hayvanı” Güneşi Beklerkende geçiyor bu” Köylü Güzeli” falan ve kullanabiliyorum. Zaten genelde daha çok gençlik dizileri yer ediyor.” diyerek öğrenciler istemli ve istemsiz bir şekilde dizide geçen kelime veya cümlelerin akıllarında yer ettiğini ve bu kelimeleri konuşurken kullandıklarını ifade etmiştir.

Dizilerde geçen kelime ve cümleler bireylerin zihninde yer etmekte ve kendilerini ifade ederken, şakalaşırken ve günlük yaşamlarında bu kelime veya cümleleri kullandıkları görülmektedir. Burada dizide kullanılan argo konuşmalardan, romantik repliklerden oldukça etkilendikleri söylenebilir. Dizide geçen kelime ve cümleler öğrencilerin konuşmalarını ve dil yapılarını da etkilediği ortaya çıkmaktadır.

3.3.2.3. Dizilerin bireylerin giyim tarzı üzerindeki etkilerine yönelik bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerine göre dizi de kullanılan aksesuarları 11 öğrenciden yedi öğrenci (K2, K3, K4, K5, K8, K10, K11) kullandığını ifade ederken öğrencilerden dört kişi Güneşin Kızları dizisinde geçen tüm takıları, iki öğrenci Med Cezir dizisinde Mira karakterinin yüzüğü ve Eylül karakterinin botları, bir öğrenci Adını Feriha Koydum dizisindeki Feriha'nın kolyesi, bir öğrenci Leyla ve Mecnun dizisinde Leyla'nın çantası ve bir öğrenci ise Sıla dizisinden takıların hepsini kullandığını ifade etmiş ve dört öğrenci (K7, K1, E6, E9) kullanmadığını belirtmiştir. Bunu K1 “...dizilerdeki aksesuar ve benim standart üstünde bana pahalı geliyor kullanamıyorum. Ancak dizilerde olan makyaj mesela yapmaya çalışıyoruz özentilik var hatta aksesuarlar sitelerde bile Güneşin Kızları aksesuarları diyerek çıkıyor ve hepimiz onlara bakıyoruz alan arkadaşların da var” diyerek aksesuarları kullanamasa da arkadaşlarının ve kendinin sadece aksesuarları değil dizi karakterlerinin yapmış oldukları

makyajları da yaptıklarını ifade etmişlerdir. İki erkek öğrenci ise aksesuar kullanmadığını ifade ederken E9 *“Bir kere saçımda tavırlarımda özenmişim karizmatik oluyor. Vikinglerin kralı canlandıran adam sarışındı sarışın yapayım dedim”* diyerek öğrencilerin dizilerde geçen aksesuarları kullanmasalar bile makyaj, saç şekli olarak dizi karakterlerine özendikleri ve onlar gibi olmaya çalıştıkları görülmektedir. Öğrencilerden K10 *“...Mesela Medcezir’de Eylül vardı botları çok beğenmişim aynısını aldım.”* diyerek öğrencilerin dizilerdeki giyim tarzlarından etkilendikleri ortaya çıkmıştır. İzledikleri karakterlere karşı taklit etme, onları rol model almanın olduğu ve kendileriyle özdeşleştirdikleri görülmüştür ki bu bulgu Demirkan, (2012) ifadesiyle de örtüşmektedir. Ona göre; Televizyonda izlenen programlarda seyirci yeni oluşturulan gerçekliğin içinde yeni yüzlerin makyaj ile cinsellik unsurunu da kullanılarak karakterlerin çekiciliği artırılabilir ve izleyicinin karakterleri kendisiyle özdeşirmesine bağlıdır. İzleyici televizyondaki karakteri kendiyne ne kadar özdeşirse sunulan hikayeyi de o kadar kişileştirmiş olur (Demirkan, 2012).

3.3.2.4. Dizilerde beğenilen karakter ve beğenilme nedenlerine yönelik bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin her biri bir dizi karakterini beğendiğini ve beğenme nedenlerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerden K2 *“...dizilerde en çok beğendim karakterlerden biri kıvil saçlı olan Defne. O karakteri beğenmemin nedeni davranışları kararlı, onunla alakası olmamasına rağmen yaptığı işte başarılı mesela tasarımcılık da çok bir bilgisi yok ancak iyi bir yerlere geliyor bir anda yükselmesi hoşuma gidiyor.”* Dizilerde izleyici olan öğrenciler sadece karakterlere değil o karakterin özelliği ve yaşam tarzını da benimsemektedirler. Ayrıca dizilerdeki yaşam tarzlarından, dizide yansıtılan olanaklardan ve karakterleri kendi hayatlarına yansıtmaktadır ve onlar gibi olmayı istemekte ve özellikle dizide sunulan karakterlerin bir anda konumun yükselmesi öğrenciler için dikkat çeken ve özenilen bir noktadır. Öğrencilerden K7 dizi karakterini davranışlarıyla örtüştürdüğünü *“Güneşin kızlarında Selin var onun yaşama sevinci hayat dolu olması Nazlı’nın Çok cesur olması kendim de bazen o şekilde davrandığım için kendimi onun gibi görüyorum bazen”* şekilde ifade etmektedir ki bir erkek öğrenci ise E6 *“Galip Derviş dizisi.. Engin Günaydın oynuyor herkesin bakış açısını eleştirdiği bir insan böyle mi olur bu imkansız dediği ama dizide kendisinin düşüncesini destekleyen kanıtlar bulunduğu zaman herkesin ona hayranlıkla baktığı biri bu yönüyle insan etkileniyor. Problem çözme becerilerinden yani.”* Sözleriyle izlediği dizideki bir karakterin becerilerinden etkilendiğini ifade etmiştir.

3.3.2.5. Dizilerdeki yaşama ve karakterlere özenmeye yönelik bulgular

Araştırmaya katılan liseli öğrencilerin görüşlerine göre hepsi dizide var olan yaşam tarzlarından etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerden K11 *“...fakir olanları görüyorum kendime şükrediyorum, zenginleri görüyorum biraz hırs oluyor. Beni açıkçası yaşam tarzları çok etkiliyor”* diyerek dizide gördüğü yaşamlardan kendine ders çıkardığı ve dizideki yaşamları kendi yaşamıyla karşılaştırdığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerden dokuz kız öğrenci bir erkek öğrenci dizi karakterlerinin biri yerinde olup hayatını onlar gibi yaşamak istediğini belirtmiştir. Öğrencilerden K4 *“Kösem Sultan’daki sultanlardan biri olmak isterdim. ...Valide Sultan olmak isterdim mesela. Çünkü herkes onu dinliyor onun sözü geçiyor, İnsanlar mesela fazla saygı gösteriyorlar insanlar önünde eğiliyorlar. O benim çok hoşuma gidiyor. Şatafat çok hoşuma gidiyor. Onun en güzel takılar o ne derse yapıyor. O diyor işte hükümdar dahi hani herkes önünde el pençe divan duruyor o yüzden hoşuma gidiyor.”* bir erkek öğrenci ise; E9 *“Keşke benim hayatımda böyle olsa falan diyorsun olmuyor her zaman”* diyerek dizideki karakterlere ve yaşamlarına özendiklerini ortaya koymuştur. Başka bir öğrenci ise bunu şu sözlerle desteklemektedir K3 *“dizideki yaşantıyı gösterilen lüksü karşı özenilen noktalar çok fazla var.*

Benim özendiğim ise genelde gençlik dizilerindeki arkadaşların arasında ki o bağa özenmişimdir. Gerçekten o kadar yakın bir arkadaşlık yok” ifadesiyle izleyiciler daha çok kendi yaşamlarında eksik gördükleri olmasını istedikleri yaşam tarzı, davranışlar, karakteristik özelliklerin dizilerde bulup onlara karşı bir özenme duyduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencinin dizideki arkadaşlık bağlarına özenmesi gerçek hayattaki arkadaşlıklarında bulamamasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerden K7 ise “Bazı yönleriyle evet, bazı yönleriyle hayır. Mesela Güneşin Kızlarını fazla izlediğim için biraz ondan örnek vereyim kızlarından ki Selin gibi işte yaşlarda tuttu için her türlü şeyler yapabiliyorlar rahatlar o yüzden onlar gibi olmak isterdim. Ama bir yandan da olmak istemezdim çünkü çok karışık babası ayrı annesi başkasıyla evli onların psikolojik durumlarda bir şekilde hani kötü o yüzden olmak istemezdim.” ifadesiyle dizi karakterlerinin rahat davranışlarını ve istediklerini yapmalarına özenirken karmaşık aile ilişkilerini de istemediği anlaşılmaktadır ki gerçekçi bir bakış açısıyla E6 “...İstemezdim. Çünkü onlarınki biraz daha sükseli, pahalı bir yaşama giriyor ben daha mütevazı bir yaşamı tercih ediyorum” diyerek dizilerde sunulan lüks yaşam tarzının kendininkinden farklı olduğunun bu nedenle de onlar gibi olmak istemediğini belirtmektedir. Görüşlerden elde edilen bulgulara göre dizilerde gösterilen rahat, özgürlük öğrencilerin kendilerinde olmasını istedikleri özelliklerdir. Yine bunların dışında dizi karakterlerinin konumu, statüsü, davranışları öğrencilerin kendi hayatlarında olmasını bekledikleri özellikler olduğu söylenebilir.

3.3.2.6. Dizilerin karar alma ve uygulama yetisine etkisine ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerden sekizi (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, E6, K11) hayatları hakkında karar alırken dizilerden etkilendiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerden üçü (K8, E9, K10) ise karar alma noktasında etkilenmediğini K10 “Açıkçası pek olmuyor.” sözleriyle belirtmiştir. Karar alma yetilerini etkilediğini belirten öğrencilerden E6 “...eğer beni motive edecek bir cümle ise oluyor “En sonunda sen Üzüleceksen şimdiki korkaklığın hiçbir anlamı yok” zihnimde de kurgulanmış... bir cümleydi bunu tekrarlıyorum veya “Eğer rüyalarınızı gerçekleştirmek istemiyorsanız bunun tek yolu uymamaktır” böyle motive edici cümleler insanın hayatına giriyor.” diyerek dizilerin kendisini motive ettiğini ifade etmiş ve karar alırken kendisini etkilediğini ortaya koymuştur. Başka bir öğrenci ise dizide yaşananları kendi hayatında yaşadığını ve dizilerin gerçek hayatı ile uymadığı için olumsuz etkilendiğini şu sözleriyle ifade etmiş K1 “...hayatımda ilgili bir karar alırken de mesela bu dizileri etkili oluyor. Mesela benim hayatımı olumsuz etkiledi. Diziler biraz gerçekçilikten dışarıda şu an ikili ilişkilerde hani normal karşılanıyorsa dizilerde gerçek hayatta normal karşılanmıyor ve ben kendimi o kadar çok kaptırmıştım ki... çok etkilenerek kendi hayatıma da onun ikili ilişkilerini yansıtmıştım. Bu beni çok olumsuz etkiledi baktım ki gerçek hayatta böyle olmuyormuş böyle dizideki gibi davranış sergiledim ve olumsuz etkilendim.” ifadesiyle dizilerin lise öğrencilerinin hem karar alma yetilerini hem de ikili ilişkilerdeki davranış ve duygularını etkilediği ortaya çıkmakta ve dizilerde karakterlerin yansıttığı rollerin gerçek yaşamla çatışması arasında kaldığı ve dizilerin kurgusal sunumunu ancak yaşamında deneyim ederek farkına vardığı anlaşılmaktadır.

3.3.3. Dizilerin öğrencilerin öğrenimine olan etkisine dair bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre öğrencilere öğrencilerin hepsi dizilerin öğrenimlerine katkı sağladığını düşünürken yedi öğrenci (K1, K2, K3, K4, K7, K8, K10) izledikleri gençlik dizilerinden değil de Tarihi dizilerden öğrenim sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bu da tarihi dizilerin bireylerin yaşam boyu öğrenmelerini

etkilediğini göstermektedir. Bu öğrencilerden K1 *“İzlediğim dizilerin öğrenimimi etkilediğini düşündüm de genelde tarih Tarihi dizileri aklıma geliyor. Tarihi diziler olmasa herhalde tarihi öğrenemeyecektik gibime geliyor. Mesela ben bilmem hani Kösem kimmiş nedir ancak dizide izlediğimiz için Kösem Sultan'ı şu dersin başında şöyleymiş böyleymiş diye konuşuyoruz hocamız bize döndü ve şöyle dedi ki “Bu dizi iyi ki çekilmiş yoksa hiçbiriniz Kösem Sultan'ı bilmeyeceksiniz” dedi.”* sözleriyle en çok izlenen diziler arasında tarihi diziler olmamasına rağmen öğrenciler tarihi dizileri tarihi öğretici bir araç olarak görmekte ve öğrenciler izledikleri tarihi dizilerden hem tarihi bilgi olarak etkilenmekte hem de kendi aralarında ve tarih derslerinde edindikleri bilgileri paylaşmaktadır. Tarihi diziler aracılığıyla öğrenciler tarihi kişi ve şahsiyetleri tanımaktadır. Başka bir öğrenci ise bunu destekler nitelikte K2 *“Mesela en çok TRT1 deki bir Türk dizisi var. Ertuğrul Gazi'nin olduğu ve Türk tarihini öğrenme mi sağladı...”* derken başka bir öğrenci K7 *“Tarihi dizi ise evet.... Onun dışındaki dizilerin hani gençlik dizilerinin pek bi fazla katkısı olduğunu düşünmüyorum. Tarihi dizilerin tarih öğrenimine bir katkısı var bence...”* diyerek tarihi dizilerin okul dışı tarih öğrenimine katkı sağladığını ortaya çıkarmıştır. Öğrenciden iki kişi ise tarihi dizilerin öğrenimine katkı sağladığını ancak tarihi dizilerin kurgusal boyutunun izleyiciler tarafından anlaşılamadığını böylece yanlış bir tarih algısı oluşturduğunu K3 *“Muhteşem Yüzyıl dizisi kurgu olduğu için bizim bazı insanlar bunun kurgu olduğunu bilmeden izledikleri için hani tarihimizi de böyle orada yansıtılan gibi kabul ediyorlar. Ben bu diziyi izleyen çok insan gördüm gerçek tarihi bilgi verdim zaman o öyle değil dediğim zaman ısrarla kendi orada dizilerde izlediklerini savunan ve düşüncesini değiştirmeyen insanlar gördüm. Onu benimsemişler artık ve tarihi öyle görüyorlar.”* ifadesiyle Türk tarihini yansıtan bu dizilerin tarihi olay ve örgüleri işleyişi izleyiciler tarafından sorgusuz sualsiz doğru kabul edilebilmekte bu nedenle yapılan dizilerde bireylerin yaşam boyu sürebilecek olan tarih algısını doğru ve tarafsız bir şekilde verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak öğrenci muhteşem yüzyıl dizisinden yola çıkarak tarihi olayların yanlış yansıtıldığını düşünmüş ve gerçek tarihi bilgiyi araştırıp bu diziyi izleyenlere anlatma gereği hissetmesi dizinin onu araştırma ve doğru tarihi bilgiyi anlatmaya sevk ettiğini de göstermektedir. Başka bir öğrenci ise yine Muhteşem yüzyıl Hürrem dizisi ile ilgili benzer şeyler ifade etmiş E9 ve K7 *“...En çok izlediğim tarihi dizilerden mesela işte Muhteşem Yüzyıl vardı orada çok sefer yapan biri olmasına rağmen Kanuni dizide sürekli sürekli Harem'den çıkmayan bir padişah olarak gösterildi. Hani bu yanlış bir izlenim veriyor insanlara diye düşünüyorum.”* derken çekilen tarihi dizilerin tarihi sorgulamayan araştırmayan bireylere de yanlış bir tarihi bilinç verdiği, özellikle tarihi dizilerde yansıtılan padişah, harem ilişkisine vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Muhteşem yüzyıl dizisi tarihi olay ve olguları sunumu ile öğrencilerin aklında tarihin sorgulanmasına neden olmuştur. Öğrenciler tarihi dizilerdeki gerçek ve kurgu olayları ayırt edebilmekte ayrıca dizilerdeki gerçek tarihte var olmayan tarihi şahıs ve olayları araştırarak doğru bir Türk tarihi bilincine sahip olmaktadır. Öğrencilerin görüşlerine göre Ertuğrul Gazi dizisi Muhteşem yüzyıl Hürrem dizisine göre tarihi daha çok yansıtmaktadır.

Öğrencilerden iki kişi dizilerin içerisindeki genel kültür olarak öğrenimine katkı sağladığını K2 *“Diziler öğrenmemizi bir şekilde etkiliyor genel kültür olarak etkiliyor”* derken K5 de *“...Hani genel kültürler var bir tek öğrenme açısından...”* demiştir. Öğrencilerden E6 *“...kelime dağarcığı bakımından insana yeni kelimeler katıyor. Cümle kurmaları falan, edebi anlamda insanı etkiliyor işte şiir okunuyor bazen dizinin içerisinde... şairlerin şiirlerini okumaya başlıyorum dizileri izlerken.”* diyerek öğrenciler dizilerin kelime haznelerini geliştirdiğini genel kültürlerini arttırdığını ifade etmişlerdir ve bir kişi ise hem romandan uyarlanan hem tarihi dizilerin öğrenimlerine katkı sağladığını K8 *“Genel olarak dizileri düşüncecek olursak farklı kültürel aile yapılanma içerisinde alan tarihi diziler ya da Roman'dan uyarlama diziler falan var. Çalikuşu diye bir dizi vardı. Batılı tarzı ve yerel tarzı karşılaştıran bir diziydi. ...tam bizim geçen sene edebiyat konularımızı denk gelmişti iyi olmuştu o zaman anlamıştım şu an çıksa bilirim*

mesela onlar öğrenmem de etkili olmuştur.” düşünceleri ile ifade etmiştir. Romandan uyarlanan dizilerin edebiyat derslerine katkı sağladığını ve izledikleri diziler aracılığı ile edebiyat konularının daha çok öğrencilerin zihninde kalıcı olduğu görülmüştür. Bunun dışında bir öğrenci ise dizilerin ortaokul sınavına yardımcı olarak katkı sağladığını K1 “...televizyondaki diziden bir bilgi öğrenmişim ve SBS sınavında çıkmıştı soru ve ben o soruyu yaptım yani gayet net hatırlıyorum.” şeklinde ifade etmiştir. Diziler bireylerin öğrenimine etki etmekte ve en çok tarihi dizilerden öğrenim elde ettikleri görülmektedir.

3.3.4. Dizilerin bireyleri merak etme ve araştırmaya yönlendirmesine dair bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre 11 öğrenci de dizide geçen olayları, yerleri, şahısları, konu ve şiirleri merak edip araştırdıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden yedisi (K1, K2, K3, K4, K7, K8, K10) izledikleri tarihi dizilerden tarih hakkında bilgi edinirken bu diziler aynı zamanda öğrencilerin tarihe olan ilgilerini arttırmış, tarihi mekanlara karşı merakını arttırıp tarihi araştırmaya öğrenmeye ve dizide geçen tarihi dönemi anlatan kitapları okumaya yönlendirmiştir. K4 “Köse Sultan dizisi olduğunda hemen kitapları açtım işte onunla ilgili şeyler okudum... Hürrem Sultan vardı onun hemen hayatına bakıp araştırdım. Ama Topkapı Sarayı'na mesela çok gitmek istiyorum, merak ediyorum.” demiş ve tarihi dizilerin öğrencileri tarihi konulara karşı merak etme, sorgulamaya ve araştırmaya yönlendirdiği anlaşılmaktadır. Başka bir öğrenci ise K2 “...Ertuğrul Gazi'nin olduğu ve Türk tarihini öğrenme mi sağladı mesela ve o mekanları çok merak ediyorum hatta araştırmıştım o dönemi öğrenmek için kitaplar araştırmıştım.” diyerek televizyonda yayınlanan tarihi dizilerin öğrencilerin tarihi konuları öğrenmeye ve araştırmaya bu konular ile ilgili kitaplar okumaya yönlendirdiği görülmektedir. Öğrencilerden E6 “...bazen o dizinin şiirinden yola çıkarak o şairin farklı şiirleri de var mı ya da değişik şairlerin şiirlerini okumaya başlıyorum...” ifadesi ile televizyonda yayınlanan diziler aracılığıyla şairleri ve şiirlerini okumaya araştırmaya yani öğrenmeye yönlendirdiği görülmektedir. Diğer kitle iletişim araçlarının özellikleri ile karşılaştırıldığında, televizyonun bireyin birden fazla duyu organına hitap ettiğini ve bunun algılama, hafızada tutma ve öğrenmede kolaylık sağladığı ve insanlarda öğrenme isteği uyandırdığı görülmektedir (Aziz, 1982).

Öğrenciler dizilerin çekildiği mekanlara karşı ilgi duymakta ve dizi setlerini ziyaret etmekte aynı zamanda dizinin geçtiği tarihi mekanlara ve tarihi yapılara karşı merak duyup gidip gezmektedir. Öğrencilerden 10'uduzinin çekildiği mekanları gezmiştir. K1 “...dizilerin çekildiği yerleri merak ediyorum mesela mekan olarak Muhteşem Yüzyıl'da izlemiştim o zaman merak etmişim ama daha çok bunlar bu tarihi dizi... Bunun dışında Ataşehir'de Kiraz Mevsimi adında bir dizi vardı ve bu dizinin çekildiği yere gidip gezmişim mesela görebilmek için merak ettiğim için dizilerin çekildiği setleri merak ediyoruz en çok da buraları görmek istiyoruz” derken tarihi dizilerde geçen mekanları ve bunun dışında gençlik dizilerinin çekildiği set ortamlarının öğrencilerin ilgi ve merakını arttırdığı görülmektedir. K7 ise “Mesela Filmin çekildiği o şehirdeki yere giderim yani mesela İstanbul'a gittiğimde Sultanahmet'e tarihi yerleri genelde tarihi diziler sonrasında hani araştırma yaptığım için gidiyorum biri İzmir'de geçiyor O yüzden İzmir'i merak ediyorum Üniversiteyi orada okumak istiyorum.” demiştir. Dizilerin çekildiği yerler öğrencilerin o yerlere karşı merakını arttırmakta aynı zamanda dizinin geçtiği şehirde üniversite tercihi yapmak istemektedirler.

Öğrenciler en çok tarihi dizilerden öğrenim sağladıklarını ve yine onları araştırmaya ve öğrenme noktasında tarihi dizilerin etkilediği görülmektedir. Öğrenciler dizilerde geçen tarihi yer ve mekanları merak etmekte buraları görmeye gitmektedir. Böylece okul dışında tarihi araştırma ve öğrenmelerine de kaynaklık etmektedir. Öğrenciler dizilerde geçen şehirleri merak

ettikleri için yaşamlarını şekillendirecek olan üniversite tercihlerini dahi bu şehirlerden yana kullanmak istemektedirler. Bir öğrenci ise merak edip araştırma gereği duymadığını E9 *“Genelde izlediğim diziler mitolojik şeyler hayali diyebilirim ya da İstanbul’da geçiyor gerek yok yani”* sözleriyle ifade etmiştir.

3.3.5. Dizilerin meslek tanıma ve seçmeye yönelik etkilerine dair bulgular

Araştırmaya katılan 11 öğrenciden 10’u dizilerin meslekleri tanıma ve seçme konusunda kendilerine yardımcı olduğunu düşünürken bir öğrenci böyle düşünmemektedir. Meslekleri tanıma ve seçme konusunda dizilerin etkili olduğunu düşünen dört öğrenci (K2, E6, K7, K11) dizilerden etkilenerek polis olmayı istemekte K7 *“Arka Sokaklar’daki o polisler, polislere karşı olan sevgimi arttırdı ve polis olmayı çok istiyordum”* derken K2 *“...Arka Sokaklar deyince mesela aklıma hemen polisler geliyor mesela ben bu dizileri izlerken uzun bir süre polis olmak istiyordum hala düşünüyorum”* ifadesiyle bunu belirtirken iki öğrenci (K3, K4) doktor olmayı istemekte ve K3 *“Doktorlar dizisini izleyince doktor ve Arka Sokakları izleyince polis olmak istiyordum ve bu dizilerin mesleklerin güzel yanlarını tanıttığı için insan ister istemez benimsiyor.”* sözleriyle dizilerin mesleklerin güzel ve iyi yönlerini yansıtmalarının sergilenen mesleğe karşı lise son sınıf öğrencilerinin ilgisini arttırdığı görülmektedir. Başka bir öğrenci ise K4 *“... dizide doktor Ahmet’e aşık olmuştum mesela o koşuşturma durum falan çok hoşuma gidiyor. Hala doktor olmak istiyorum.”* diyerek lise son sınıf öğrencilerinin doktorluk mesleğine karşı dizilerin ilgi duymasını sağladığı görülmektedir.

Öğrencilerden iki kişi (K5, K8) mimar olmayı, K8 *“...hangi mesleği seçersem zorluklarını görüyorum bu dizilerden Ona göre ben de bir meslek seçiyorum. Şuan İç mimar olmak istiyorum.”* Sözleriyle dizilerin meslek seçiminde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bir öğrenci ise K5 *“...İşte keşke dizilerde gördüğüm kadarıyla iyi çizim yapabilsen bir atölye açabilsem diye düşünmüştüm ya da işte mimarlığa çok merak saldım bir ara o zaman hani Binbir Gece vardı”* demiştir.

Bir öğrenci ise moda tasarımı benimsediğini ifade etmiş K10 *“...televizyonlarda yayınlanan dizilerin ve karakterlerin meslek tanıma ve seçme konusunda bana yardımcı olduğunu düşünüyorum. Mesela son dönemde mimarlık ve moda tasarımı arttı dizleri rövanşta, yetenekli kızların kendini göstermesi güzel bir hayata sahip olmalarını ünlü olmalarını anlatıyor. Moda tasarımı olan ilginin %86 arttığını düşünüyorum.”* diyerek dizilerde var olan mimarlık ve moda tasarım gibi mesleklere ilgilerin arttığını belirtmektedir. Bir öğrenci iseradyo televizyon bölümü okumayı istediğini K1 *“...farklı farklı dizileri izlemeye çalışıyorum ileriki yaşamımı etkilediğini düşünerek bu yüzden Televizyon ve Radyo bölümünü istiyorum üniversite tercihlerim arasında olacak ...kendime bölümü hedef koydum.”* demiştir. Öğrenciler dizilerden etkilenip üniversitedeki fakülte tercihlerini de bu yönde kullanmaktadır. Radyo sinema televizyon bölümlerini tercih etme nedenleri dizilerdir. Genel olarak dizilerin bireyleri meslek seçimi konusunda olumlu etkilediği görülürken iki erkek öğrenci dizilerde gördükleri meslekleri eleştirmişler E6 *“Mesela Kiralık Aşk da ki tasarımcı gibi “Zengin Kız Fakir Oğlan’daki başrol oyuncusunun bir tanesi bankacıydı yakınlarına bile sıra alın demesi falan aklımda” demesine rağmen “mesleği tanıtmaktan çok mesleği bir araç olarak görüp dizinin içini doldurmak için kullanıyorlar”* demiş ve E9 *“...dizilerde genellikle iyi meslekler yansıtılmıyor.”* şekilde ifade etmiştir:

Genel olarak bakıldığında dizilerde sunulan meslekler bireyin yaşam boyu sürdüreceği meslekleri tanıma ve seçme konusunda etkili olmaktadır. Yaşam boyu öğrenme içinde meslekleri tanıma ve seçme konusu bireyin tüm hayatını etkileyen önemli bir konudur. Çünkü

bireyler liseden sonra yaptıkları meslek seçimiyle yaşamlarını sürdürecektir. Bu nedenle bireylerin yeterliliklerine uygun meslek çeşitlerinin tanıtılması yaşam boyu öğrenmeyi de olumlu etkileyebileceği söylenebilir.

3.3.6. Dizilerin bireylerin hafızalarındaki kalıcılığına ait bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin hepsi dizilerden en çok etkilendikleri bir bölümü veya olayı anlatabildikleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler daha çok dizilerin en duygusal ve en kritik bölümlerini düşünüp açıklamışlardır. Görüşmenin içinde birkaç dakika da etkilendikleri bölümü anlatırken adeta o sahneyi karşı tarafa yaşatmışlardır. Bu dizilerin içinde birkaç sene önce yayında olan dizilerin de olması izlenen dizilerin izleyicilerin zihninde de kalıcılık oluşturduğu ve kolay kolay unutulmadığı gerçeğini gözler önüne sermektedir. Öğrencilerden K1 *"...genelde dizinin son saniyeleri son bölümü oluyor arkadan bir müzik geliyor sonraki bölümü meraklandırıyor. Mesela Aşkı Memnu'da Bihter'in öldüğü sahne herkesin aklında kalmıştır, benim de aklımda kaldı. En çok ondan etkilenmiştim."* derken bir erkek öğrenci ise E9 *"...mesela Gamze Hanım Sevgilisi vardı. Bir tane adam karısını ele geçiriyor. Ondan sonra sinemada arıyor bunu kadın elimde öldürürüm diye Ramis de yanlarında "Sen kendin için yaşarsın bende sevdiğilerim için diyor."* diyerek açıklamıştır. Diziler de geçen replikler dahi öğrencilerin hafızalarında yer etmiştir. Bir öğrenci izlediği sahneyi dizide geçen konuşmalarla K7 *"...Selin ile Ali bir uçurumun ucuna gitmişlerdi Selin'e seni işte burada hiç kimse seni duymaz aklından geçeni söyle işte onu rüzgar alıp götürecekti demişti. İşte kız da orada anlattı ve ailesi ile ilgili bir olayı anlattı. Ondan sonra Aliye döndü ve dedi ki "Ama sen duydun işte demiştin Yani orada romantik bir an olmuştu beni etkilemişti."* sözleriyle anlatırken K5 en çok etkilendiği bölümü arkadaşlarının konuşmalarından duyduğu bir sahne olduğunu *"...izlemediğim halde bana anlatılan bir sahne var ve ben bundan çok etkilenmiştim Güneşin Kızların da aslında bir ilişkiye başlayacakları sırada Ali bir yanlış yapıyor ve Selin aslında yapmak istediklerini anlatıyor diyor "sen benim hiç uyanmak istemediğim bir rüyadan yatmadan uyandırdın" diyor mesela bu çok hoşuma gitmişti."* diyerek öğrenciler izledikleri dizileri ve etkilendikleri sahneleri birbirlerine anlatarak etkilemekte ve öğrencilerin zihninde yer etmekte, yaşam boyu öğrenmelerini etkilediği söylenebilir. Çünkü yaşam boyu öğrenmenin içinde bireyler etkileşim halindedir. Öğrenciler dizilerden duygusal olarak etkilenmekte ve diziler sayesinde ortak sohbet ortamları oluşturmaktadır.

3.3.7. Dizilerdeki gerçeklik ve kurgusallık algılarına ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan bütün öğrencilerin dizilerde algıladıkları gerçeklikler ve kurgusallıklara ilişkin görüşleri incelenmiş ve elde edilen bulgulara göre altı öğrenci (K2, K3, K4, K5, K7, K10, K11) bazı yönleriyle gerçeği yansıttığını ancak bazı yönlerinin de tamamen kurgusal olduğunu K7 *"...aile ve olayları anlattığı zaman gerçek hayatı yansıtıyor aileyle çocuk ilişkileri Ama bir insanın trilyoner olması gerçek gelmiyor."* derken başka bir öğrenci, K2 *"...diziler gerçek hayatı kurgulayarak anlatıyor tamamen gerçek bunları tamamı olur diyemem Ama doğrusu da var yanlış da var hayatta olan ya da olmayan yönleri de var bazı karakterlerin ölümü oluyor aşık olmaları hayatlarını işte polislikle sürdürüyorlar ya da farklı şekillerde ve mesleklerle sürdürüyorlar bunlar gerçek olabilecek şeyler Ancak mesela gerçek olmayan şeyler de var Kurtlar Vadisi'nde Polat'ın bir sürü kurşun alıp hala ölmemesi hani gerçek şeyler değil sezonlardır ölmedi"* diyerek dizilerin hem gerçek hem de kurgusal olayları anlattığı görülmektedir.

Öğrencilerden ikisi ise gerçek yaşamı yansıttığını K1 *"Dizilerde gerçek hayatla birleştirdim birebir olaylar ve ilişkiler var... içerisindeki aşk sevgi..."* derken öğrencilerden E9

“Her şeyi hayata tamamen benzeyenler var. Mesela gerçek hayatı yansıtan Türk dizilerinde toplumsal yaşamınızı görüyorum insanımızı yansıtıyor. Klasik Türk erkeği mesela kaba saba onları anlatıyor.” diyerek belirtmiştir. Öğrencilerden (E6, K8,) kurgusal olduğunu “Benim izlediğim diziler kurgusal ama şu anda gerçek hayatı yansıtan pek dizi yok...” şeklinde ifade etmiştir. Dizilerde en çok görülen gerçeklik televizyon dizilerinin yansıttığı duygusal ilişkiler ve insanın doğal yaşama sürecinde gerçekleşebilen olayların olduğu görülmektedir. Kurgusal olarak algılanan yönler ise dizilerde daha çok abartılan, bireylerin normal hayatlarında karşılaşmadıkları olaylar olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin dizilerde yansıtılan Türk kültürü ve erkek yapısına ilişkin düşünceleri ise araştırılması gereken bir konudur.

3.4. Dizilerin görülen zarar ve faydalarına yönelik bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin dizilerin faydalı ve zararlı yönlerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Her öğrenci faydalı ve zararlı yönlerini ifade etmiştir.

3.4.1. Dizilerin görülen faydaları

Araştırmaya katılan öğrencilerin dizilerin faydalı yönlerine ilişkin görüşleri Şekil 4’de gösterilmiştir.

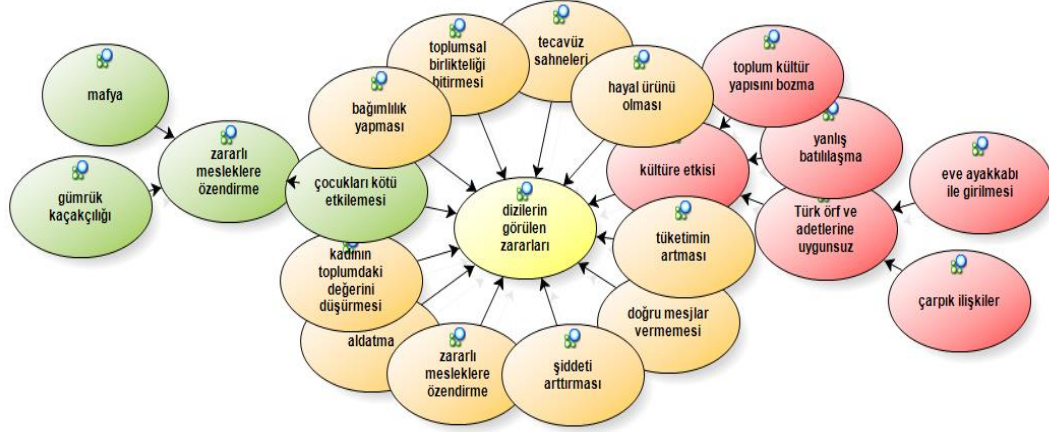
Şekil 4. Dizilerin görülen faydaları

Şekil 4 incelendiğinde dizilerin faydalarına yönelik öğrencilerin ifadeleri sekiz kavram etrafında toplanmıştır. Öğrencilerden ikişer kişi mutlu olma, öğrenmeyi sağlama, sevginin önemini vurgulama, hayal dünyasını geliştirme ve birer öğrenci diğer kavramlara katıldığını ifade etmiştir. (K1, K4) “... beni mutlu ediyor.” derken, (K11, K8) “...öğrenimime ve derslerime yardımcı...” olduğunu, (K10, K1) dizilerin “...sevginin önemini anlatması...” derken “...Maddiyat dan daha çok sevginin önemli olduğunu anlatırken.. ifadesiyle dizilerin sevgiyi vurgulamasının yararlı olduğunu belirtmişlerdir. (K8, K1) hayal gücünü geliştirdiğini K8 “Yararı hayal gücümü geliştiriyor... farklı bir dünya gibi rahatlatıyor” sözleriyle dizilerin bireyleri rahatlattığını belirtmektedir. Öğrencilerden K1 ise, “...olumlu yönleri de hani hayattan ders çıkarmamız sağlıyor...” diyerek dizilerdeki yaşamlardan kendine ders çıkardığını ifade etmiştir. Bir öğrenci ise tarihi dizilerin faydalı olduğunu ve Türk kültürünü yansıttığını K7 “...kültürümüzü yansıttığını düşündüğüm Diriliş Ertuğrul diye bir dizi vardı tarihsel o dizide biraz daha Türk milli benliklerini yansıtıyor” diyerek anlatmıştır. Öğrenciler diziler içerisinde kültürümüzü en çok yansıtan dizi türünün tarihi diziler olduğunu düşünmektedir. Bulgulara göre Türk tarihi dizileri milli benliklerimizi gençlik dizilerine göre daha çok yansıtmakta olduğu söylenebilir.

3.4.2. Dizilerin görülen zararları

Araştırmaya katılan öğrencilerin dizilerin zararlı yönlerine ilişkin görüşleri Şekil. 5’de gösterilmiştir.

Şekil 5. Dizilerin görülen zararları

Şekil 5 incelendiğinde dizilerin zararlarına yönelik öğrencilerin ifadeleri 11 kavram etrafında toplanmıştır. Her öğrenci dizilerin birden fazla zararlı yönünden bahsetmiştir. En çok ifade edilen kavram ise dizilerin bağımlılık yapması olmuştur. Öğrencilerden (K1, K2, K3, K4, E9) dizilerin bağımlılık yaptığını belirtmişlerdir. Bunlardan K1 "Ben şu an son sınıfı ve en verimsiz anıma dönüştürdüm bütün yaz üç ay boyunca oturdum kalktım dizi izledim ve vakit öldürdüm ailemin uyarmasına rağmen. Diziler bağımlı hale getiriyor. Mesela ben bayağı bi bağımlı idim odama girer tüm gün izlerdim babam bir gün geldiğinde mesela beni evde yok sanıyormuş odamda idim ve bütün gün dizi izliyordum ve babam "evde var mısın yok musun belli değil git dışarıda dur daha iyi diyordu... hani diye bana kızmıştı." sözleriyle dizilerin son sınıf öğrencilerini nasıl bağımlı hale getirdiği ve hayatlarının önemli dönüm noktalarından biri olan üniversite sınavına dahi çalışmaktansa dizi izlediklerini ortaya koymuştur. Dizilere o kadar bağımlı bir haldedirler ki dizi izlerken kendilerini aile hayatlarından dahi soyutlayabilmektedirler. Öğrenciler özellikle dizilerin bağımlılık yaptığını ve bunların hayatlarına zarar verdiğini düşünmektedir. Öğrencilerden E9 "Ben dizi film izleyerek büyüdüm oyun gibi bağımlılık yapıyor" diyerek ortaya koymaktadır. Diziler bireylerin yaşamını etkilemektedir. Sadece lise son sınıfta okumakta olan öğrencileri değil daha küçük yaşta çocuklara da olumsuz etkileri görülmektedir. K3 "...kardeşim Lise 1 e gidiyor dizilerden kopamıyor mesela bazı dizilerde şiddet içeriğine çok girdikleri için bu çocukları baya etkiliyor..." sözleriyle izleyiciler dizilerdeki şiddet sahnelerinin olmasının bireylere zarar verdiğini belirtmektedir. Başka bir öğrenci ise dizi izleyen bir çocuğun dizilerdeki karakter ve olaylardan nasıl olumsuz etkilendiğini bir örnek olayla anlatmıştır. E6 "Mesaj verme noktasında iyi değil, yeni dizilerde aldatma oluyor, tecavüz oluyor yani açık oluyor toplumun değerlerinden aykırı konuları içeriyor ve insanlar böyle olunca etkileniyor yani kimse etkilenmiyorum diyemez büyükler daha çok etkilenmese bile çocuklar etkileniyor Ben de büyüyünce böyle olacağım diyor mesela çocuğun bir tanesine soruyorum işte büyüyünce ne olacaksın diye işte diyor ki ben gümrük kaçakçısı olacağım diyor yani televizyonda etkileniyor yoksa ailesinde böyle bir şey yok televizyondan etkileniyor zengin olacağım diyor" Buradan da anlaşılacağı gibi dizileri 7'den 77'e herkesimden ve yaştan birey izlemektedir. Dizilerde geçen bazı olay ve davranışlar özellikle küçük yaşta çocuklara yanlış bir rol model teşkil etmektedir. Doğru olmayan davranışları sergileyen karakterlerin benimsenmesi çocukların zihinlerinde gelecekte olmak istedikleri

mesleklerin yanlış bir şekilde oluşmasına neden olmaktadır. Bazı diziler bireylere kısa yoldan para kazanma yollarını göstererek özendirilmektedir.

Lise son sınıf öğrencilerine göre izledikleri gençlik dizilerinin Türk örf ve adetini yansıtmadığını, toplumun kültür yapısını bozduğunu ve Avrupa özentisi ile yapılmış diziler olduğunu K5 *“Oradaki olumsuz yönleri, oradaki kız erkek ilişkileri çok yakın gösterilmesi olumsuz geliyor. Yani ben kendi aile yapımı düşünsem bir çocuk gelip beni evden alamaz nasıl yani çok farklı bizim kültürümüzü yansıtmıyor”* diyerek ifade etmiştir. Öğrencilerin dizilerdeki özellikle kız erkek ilişkileri dikkatini çekmektedir. Kendi kültürel yapılarıyla karşılaştırdıklarında ise bu ilişkileri doğru bulmadıklarını ifade etmektedirler. Başka bir öğrenci ise bunu destekler nitelikte K1 *“Mesela kız ve erkek bir odada yalnız bırakılmaz ama dizide bunlar çok normal gösteriliyor O yüzden örf ve adetlerimiz ve gelenek göreneklerimizle çok ilgili olduğunu düşünmüyorum”* diyerek dizilerde gösterilen kız erkek ilişkilerinin doğru olmadığını ifade etmiştir. Bir öğrenci ise dizilerdeki ev yaşantısındaki durumlarına dikkat çekmiş K10 *“Az çok net oradaki aile yapısı Türk adet gelenek ve göreneklerine çoğu uygun değil çoğu eve ayakkabı ile geliyor. Dikkatinizi çekmiştir çoğu mutsuz aileleri yansıtıyor. Yanlış aşklar falan...”* Türk kültüründe eve ayakkabı ile girilmezken dizilerde eve ayakkabı ile girilmekte ve aile içinde sürekli bir mutsuzluk ilişkilerinde ise çarpık doğru olamayan aslında Türk toplumu tarafından gerçek hatta çokta hoş karşılanmayan sahnelerin dizilerde var olduğu ve bunların öğrencileri etkilediği görülmektedir. Öğrencilerden K8 ise *“...daha çok milli benliklerimizi kaybediyoruz bence çünkü çok fazla batılı tarza yaklaştı diziler... milli benliğimize alakası olmayan düşüncelerimiz dışında olan olaylar var.”* demiştir. Buradan da anlaşıldığı gibi öğrenci görüşlerine göre Türk dizilerinin popüler kültürün tesiri altında kaldığı söylenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yaşam boyu öğrenme kapsamı içinde öğrencilerin günlük yaşamının içinde var olan kitle iletişim araçlarından televizyonun gittikçe yaygınlaştığı ve izlenen dizilerden öğrencilerin etkilendikleri söylenebilir. Kitle iletişim araçlarından televizyonun hemen hemen her evde bulunması ve kolay ulaşılabilirliği bu etkiyi arttırdığı gibi dizilerin öğrencilerin yaşamını etkileyen önemli bir araç olduğu görülmektedir. Yaşam boyu öğrenme bireyin sosyal yaşamı içinde var olan her türlü öğrenmeyi ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu bağlam da yapılan çalışmada televizyon dizilerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında etkilerine bakıldığında öğrencilerin dizileri izleme sıklıkları, dizileri izleme nedenleri öğrencilerin yaşamlarında televizyon dizilerinin önemli bir yere sahip olduğunun da göstergesidir. Öğrencilerin dizileri izleme sıklıklarına ilişkin görüşlerinde dizileri sürekli takip ettikleri bununla da yetinmeyip televizyon dışında internetten ve telefondan da tekrarlarını izledikleri görülürken dikkat çekici bir nokta ise günlük ders çalışma programlarını dahi dizilere göre ayarladıklarıdır ki bu dizilerin öğrenciler için önemini de ortaya koymaktadır. Bununla birlikte öğrenciler dizileri merak ettikleri, arkadaş çevreleri ve ailelerinin yönlendirmesi, hayatta farklı bakış açıları kazandırması gibi nedenlerden dolayı izlediği görülürken dizileri ayrıca rahatlama, hayal kurma ve boş vakitlerini değerlendirmek amaçlı izledikleri de ortaya çıkmıştır. Öğrenciler dizileri en çok merak ettikleri için izlemektedir. Ancak bu merakın oluşmasını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Özellikle arkadaş çevrelerinin ve ebeveynlerinin izledikleri dizileri takip etmekte ve dizilerin içindeki yaşam tarzı, olaylar, karakterler, meslekler vb. gibi birçok durumdan etkilenmekle birlikte bunları merak etmektedir. Öğrencilerin buldukları kişisel gelişim dönemlerine göre dizilerden farklı şekillerde etkilenebildiği söylemlerinden anlaşılmaktadır.

izledikleri diziler ile kendilerini gerçekleştirme, hiç tanımadığı kişiler ile dizi konularının paylaşımı sırasında ilişkiler kurma, arkadaş grupları oluşturarak dizi hakkında fikir yürütebilme, düşünme becerilerini geliştirme, hayattaki doğru ve yanlış durumları ayırt edebilmeyi sağladığı görülmektedir. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin izledikleri diziler her ne kadar gençlik dizileri de olsa öğrenimleri konusunda en çok tarihi dizilerden bilgi edinerek faydalandıkları ortaya çıkmıştır.

Diziler öğrencilerin davranışlarına, meslek tanıma ve seçmesine, öğrenme durumlarına etki ederken dizilerin araştırma yapmaya yönlendirmesi ve günlük hayata etkileri olduğu görülmüştür. Dizilerin öğrencilerin günlük yaşamları içerisinde davranışlarını, tüketim alışkanlıklarını, mutluluk kavramlarını ya da mutlu olma yollarını etkilediği söylenebilir. Diğer yandan öğrencilerin kimlik gelişimini, karakter özelliklerini, davranışlarını, becerilerini etkilemektedir. Öğrenciler dizilerde sunulan karakterleri kendilerine rol model almakta hatta günlük yaşam içerisinde dizilerdeki karakterlerin kullandığı kelime ve cümleleri kullanmaktadır. Dizi karakterleri öğrenciler tarafından takip edilmekte dizilerdeki giyim tarzı, aksesuarları, makyajı, saç kesimi bireylerin taklit etmesine neden olmaktadır. Böylelikle diziler bireyin sosyal yaşamını etkilemekte ve arkadaş çevreleri ile en çok konuştukları ortak konular arasında yer almaktadır. Bireyler kendi yaşamlarının içinde dizide gördükleri yaşam tarzlarının benimsedikleri yönlerini adeta yaşamakta, dizi karakterlerini kendileriyle özdeşleştirip onları rol model aldıkları görülmektedir. Öğrenciler takip ettikleri gençlik dizilerinin sadece genel kültür ve kelime bilgisi olarak onları geliştirdiğini ancak öğrenmeyi daha çok tarihi dizilerden sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ünal, Kalçık (2016) "Tarihi dizilerde yansıtılan imgeler ve ortaokul öğrencilerinin tarihsel imgelem becerilerini kullanım durumunun analizi" adlı çalışmalarında tarihi dizilerin öğrencilerin imgelem becerilerini kullanımını arttırdığı tarihsel düşünme süreçlerini etkileyerek öğrenmelerini sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Diziler içinde öğrenciler en çok tarihi dizilerden etkilenmekte ve öğrenim durumlarına katkı sağlamakta ve izledikleri diğer gençlik dizilerinin bazılarını zararlı görmektedir. Öğrencileri diziler içerisinde en çok tarihi dizilerin ve romandan uyarlanan dizilerin öğrenmeye, araştırma yapmaya, sorgulamaya, dizide geçen mekanları gezip görmeye veya merak etmeye yönlendirdiği anlaşılmaktadır. Diziler okul dışında öğrencilere tarih, edebiyat dersleri ve sınavlarında yardımcı olduğu okul dışında öğrenmeyi sağladığı söylenebilir. Bu yönüyle Ünal ile Kalçık'ın (2016) yaptığı "Tarih derslerinde aktif ve öğrenci merkezli anlayışa ilişkin öğretmen görüşleri" adlı çalışmasında, tarih öğretmenlerinin görüşlerini almış ve tarihi dizilerin öğrencilerde tarihe merak uyandırarak, tarih derslerine olan ilgilerini arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrenciler diziler ile kelime hazinelerini geliştirip, genel kültür edindikleri gibi bir öğrenme süreci içine girdikleri de söylenebilir. Diziler öğrencilerin zihninde yer etmekte hafızada tutma ve öğrendiklerini hatırlamayı kolaylaştırdığı ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler dizilerden etkilendikleri bölüm ve olayları birebir aktarabilmekte ve adeta anlatırken dizi içinde olan olayları yaşamaktadır. Aziz (1982) göre de diğer kitle iletişim araçlarının özellikleri ile karşılaştırıldığında, televizyonun bireyin birden fazla duyu organına hitap ettiğini ve bunun algılama, hafızada tutma ve öğrenmede kolaylık sağladığı ve öğrenme isteği uyandırdığı görülmektedir. Doğal olarak öğrenciler görsel ve işitsel cihazlar içinde yer alan televizyon ve dizilerden sağladıkları öğrenme onları yaşam boyu etkileyebilecek bir durumla karşı karşıya

bırakmaktadır ki bu bulgu Gabner'ın Ekme kuramı ile de örtüşmektedir (Erdoğan, 1990). Ona göre televizyon insanların zihinlerine vermek istedikleri iletileri eker ve yetiştirir böylece bir etki oluşturur. Bu bağlamda öğrenciler dizilerin verdikleri mesajları istemli ya da istemsiz almakta ve diziler ile bir etkileşim içerisine girmektedir. Bu etkililiği nedeniyle dizilerde işlenen temalar günlük hayatta da karşılaşılabilen olaylar olduğundan genel olarak öğrencilerin ruhsal yönünü ve kişiliğini de etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin yaşam boyu öğrenmelerinde, karakter ve davranış geliştirmede, öğrenmeyi sağlamada, meraklarını arttırıp araştırmaya yönlendirmede, meslekleri tanıma ve seçmeyi sağladığına, kendilerine farklı deneyim ve bakış açıları kazandırarak hayata hazırlamada dizilerden faydalandıkları ortaya çıkmıştır. Televizyon dizileri öğrencilerin karar alma ve uygulamadaki yetilerine, davranışlarına ve düşüncelerine etki etmektedir.

Diziler öğrenciler tarafından algılanan gerçekçi ve kurgusal olan yanları bulunmaktadır. Öğrenci görüşlerine bakıldığında öğrenciler gerçek yaşamlarına dizileri eklemektedirler ve kendileriyle dizi karakterlerini ve yaşamlarını özdeşlendirmektedirler. Dizilerde sunulan öğrencilerin algıladıkları mutluluk kavramları ise aşk ve para olması günümüz gençliğinin bu iki unsuru yaşamlarında bulduklarında mutlu olabilecekleri düşüncesini doğurmaktadır.

Yaşam boyu öğrenmelerini etkileyen diğer bir unsur ise bu diziler meslekleri tanıma ve seçme konusunda bireylere yardımcı olmakta üniversite sınavlarına hazırlanan bu gençlerin önlerine koyduğu okumak istedikleri şehir, üniversite, bölüm ve iş olarak onları olumlu yönde etkilemektedir. Yapılan bu araştırma sayısal ve eşit ağırlık bölümlerinde okuyan öğrenciler polislik, doktorluk, mimarlık, moda tasarım gibi meslekleri öğrendikleri ve merak duydukları ve bu meslekleri tercih etmek istedikleri ortaya çıkmıştır. Yaşam boyu öğrenme gerçek yaşamın içinde, bilginin oluşturulup pratiğe döküldüğü yerdedir (Günüç, Odabaşı, Kuzu, 2012). Yaşamın içinde bireylerin yoğun olarak izledikleri dizilerin yaşam boyu öğrenime etkisi ve izleyicilerin bunu yaşamları içinde pratiğe döktükleri de görülmektedir.

Yapılan araştırmadan elde edilen başka bir bulguya göre, öğrenciler dizileri izleyerek mutlu oldukları, rahatladıkları, hayal dünyalarını geliştirdikleri görülürken dizilerin sevginin önemini vurgulaması ve hayattan dersler vermesini de dizilerin faydaları arasında anlatmışlardır. Dizilerin diğer faydası ise Türk dizilerinin Türk kültürünü yansıtması ve edebi, tarihi içerikli dizilerin derslerine yardımcı olmasıdır. Ünal, Kalçık (2016) "Ortaokul öğrencilerinin tarihi dizilerine ilişkin algılarının metafor yoluyla belirlenmesi" adlı çalışmalarında tarihi dizilerin etkilerini metafor yoluyla incelemiş ve dizilerin öğrencilerin Türk tarihi ve kültürünü öğrenimine ve derslerine katkı sağladığı görülmüştür. Öğrenciler izledikleri dizilerden bu kadar çok etkilenmelerine rağmen dizilerin zararlı yönlerini faydalarından daha çok gördükleri ortaya çıkmaktadır. Dizilerin öğrencilerde bağımlılık yapması ve saatlerce dizi izlemeleri dizilerin zararlı yönlerinden olduğu söylenebilir. Diziler aynı zamanda öğrencilerin tüketim alışkanlıkları üzerinde de etkili olmakta dizilerde gösterilen ürün ve markaları araştırarak satın almaktadır. Bunun marka düşkünü tüketici bir neslin oluşumuna da etki ettiği söylenebilir. Yine dizilerin içinde yoğun bir şekilde işlenen aşk teması öğrencilerin ikili ilişkilerine etki etmekte ve kendi yaşamlarının içinde dizilerdeki aşkı heyecanı yaşamak istedikleri görülmektedir. Bunun da aşka ve paraya sahip olma düşüncesiyle büyüyen bir gençliğin oluşmasına etki ettiği söylenebilir.

Yayınlanan gençlik dizilerinin içinde yaşanan ilişkilerin, davranışların Türk kültürüne uygun olmadığı, en çok tarihi dizilerde kültürümüzün yansıtıldığını ancak bunda da yine popüler

kültürün etkisiyle veya reyting kaygısıyla gerçek tarihe uymayan şahıs ve olayların olmasının izleyicilerde yanlış bir tarih bilincinin de oluşmasına sebep olduğu öğrenci görüşlerinden anlaşılmaktadır. Dizilerdeki çarpık ilişkiler, şiddet, sergilenen olumsuz mesleklerin özendirilmesi mesela mafya, gümrük kaçakçılığı gibi daha küçük yaştaki çocukları etkilemekte ve kolay yoldan para kazanmaya teşvik etmektedir. Öte yandan, televizyonun izleyenlere davranış kalıpları oluşturucu etkisi, toplumda bazı olumsuz davranışların da yaygınlaşmasına yol açabileceği söylenebilir. Bu bağlamda; yayınlanan dizi içerikleri RTÜK ve kanallar tarafından denetimi sağlanması gerekmektedir. Dizilerin bireyler üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak mesleklerin, olay-olguların ve kişilerin gerçeğe uygun kurgulanıp sunulması önem arz etmektedir. Yapılan araştırmanın lise öğrencileri üzerine etkisi araştırılmıştır bu yönüyle yaşam boyu öğrenme kapsamında yetişkin eğitime dizilerin etkisi araştırılabilir. Dizilerin toplumun sosyokültürel yapısı üzerine etkisi de araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E.K. Akgün, Ö.E. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Compas, B.E and Hinden, B.R, Gerhardt CA. Adolescent development: pathways and processes of risk and resilience. *Annual Review of Psychology*. 1995; 46, 265-293.
- Demirkan, C. (2012). Kültür ve bilinç endüstrisi döngüsünde televizyonun paralel evreni (Ed. E. Eğribel, U. Özcan). *Türkiyede Modernleşme Batılılaşma Yerine Küreselleşmenin İkamesi*. Doğu Kitapevi Yayınları Sosyoloji Yıllığı (1.Baskı) içinde (s. 447-452), İstanbul: Doğu Kitapevi Yayınları
- Erdem, H, H. (2014). Kitle iletişimi etik ve eğitimi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 34(1), 63-77.
- Erdoğan İ. ve Alemdar K. (1990). İletişim ve Toplum, Kitle İletişim Kuramları Tutucu ve Değişimci Yaklaşımlar. (1. Basım) Ankara: Bilgi Yayınevi
- Erjem, Y. ve Çağlayandereli, M.(2006). Televizyon ve gençlik: Yerlidizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*. 30(1), 15-30.
- Friesen, N. and Anderson, T. (2004). Interaction for lifelong learning. *British Journal of Educational Technology*. 35(6), 679-687.
- Günüç, S. ; Odabaşı, F.H. ve Kuzu, A. (2012). Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(2), 309 -325
- Kalçık, F. ve Kalçık, C. (2016). Tarih Derslerinde Aktif Ve Öğrenci Merkezli Anlayışa İlişkin Öğretmen Görüşleri. 4. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildirileri. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 01-03 Eylül 2016, Muğla, 158-172.
- Koçak, A. (2001). *Televizyon izleyici davranışları televizyon izleyicilerinin tercihleri ve doyumları üzerine teorik ve uygulamalı bir çalışma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Özen, Y. (2011). Algın öğrenme teorisi yaşam boyu değişerek ve gelişerek öğrenme (Öğrenmeye Sosyal Psikolojik Bir Bakış). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(6), 1-16.

- Postman, N. (2010). *Televizyon öldüren eğlence, gösteri çağında kamusal söylem* (3. Basım). (Çev. Osman Akinhay) İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Poyraz, H., ve Titrek, O. (2013). Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13(1), 1303-0493
- RTÜK (2012). Televizyon izleme eğilimleri araştırması. Ankara: RTÜK
- Savaş, G. (2006). Kitle iletişim araçlarına eleştirel bir yaklaşım. *Journal of Human Sciences*, 1(1), 1-5.
- Soni, S. N. (2012). Lifelong Learning - Education and Training. https://www.fig.net/resources/.../TS051_soni_5945.pdf (Erişim Tarihi: 2016, 20 Kasım).
- Stradling, R. (2003). *Tarihi öğrenmek ve öğretmek 20.yy Avrupa tarihi nasıl öğretilmeli*. (1. Baskı) İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayıncılık.
- Sujatna, M. ve L., Siregar, A, T, B. (2011). Web as a lifelong media for bulilding language learning. <http://repository.widyatama.ac.id/xmlui/handle/123456789/3575>, (Erişim Tarihi: 2016, 02 Ocak)
- Tamer, M. G. (2014). Yaşam boyu öğrenme için ulusal yeterlilikler çerçevesi: Avrupa ve Türkiye örneği. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 3(5), 43-54.
- Toprak, M. ve Erdoğan, A. (2012). Yaşam boyu öğrenme: Kavram, politika, araçlar ve uygulama. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*.2(2), 69-91.
- Ünal, F., Kalçık, C. (2016). Tarihi Dizilerde Yansıtılan İmgeler Ve Ortaokul Öğrencilerinin Tarihsel İmgelem Becerilerini Kullanım Durumunun Analizi. . 4. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildirileri. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 01-03 Eylül 2016, Muğla, 250-263.
- Ünal, F., Kalçık, C. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Tarihi Dizilerine İlişkin Algılarının Metafor Yoluyla Belirlenmesi. . 4. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildirileri. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 01-03 Eylül 2016, Muğla, 264-275.
- Yapıcı, Ş. (2006). Bir eğitim aracı olarak televizyon ve etkileri. *AKÜ Eğitim Fakültesi Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi*. 6(2).
- Yaylagül, L.(2013). Kitle iletişim kuramları egemen ve eleştirel yaklaşımlar. (5. Basım) Ankara: Dipnot yayınları
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9.Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

SUMMARY

The latest advances in technology have led mass media tools to expand in all areas of our lives and it also effects individuals. Television is, specifically, one of the most effective mass media tools. Because television addresses to more than one sense organ and because it does not have a purpose of providing systematic and programmed information, it is possible to say that it offers lifelong learning at home, in the office or in the bus. Lifelong learning is a broad concept that covers formal, non-formal and informal learning. And it claims that individuals learn anytime and anywhere during their lifetime and that learning does not only occur as formal and non-formal learning. At this point, individuals who learn to learn, question what they learn, search, know about their own culture and transfer it to future generations are needed. And the most efficient mass media tool within the scope of lifelong learning is television. Television series, which are growing in number in our country, are important in terms of effecting masses. Among these masses is the students in their last year at high school. The effect of these TV series in these students' lives, in terms of taking the characters as role models, choosing a profession, is important. In this respect, Gerbner's Cultivation Theory suggests that the television cultivates and grows the messages it gives. And in the light of the given, the purpose of this study is to reveal the views of the high school students about television series within the scope of lifelong learning.

In evaluating the lifelong learning of the high school students through the television series they watch, phenomenology, a qualitative research design, was used. The study group of the study was senior high school students in an Anatolian High School in Bartın. Criterion sampling, one of the purposeful sampling methods as used while determining the study group. The criteria was set as watching at least one television series. Accordingly, among the students watching a television series, a random selection was made among voluntary students. And 11 students, nine girls and two boys, were included in the study. Of these 11 students, six were studying in equal-weight field whilst five were studying numerical field. Semi-structured interview form developed by taking expert opinion was used and the interviews were recorded. The collected data were transferred to Nvivo8 and content analysis was made.

The results of the study indicate that among the reason students watch the television series were that they contribute to their lifelong learning, develop their character and behaviours, enable learning, increase their interest and motivate them to research, help them to get to know and choose professions and bring them new viewpoints and prepare them to life. The observed advantages and disadvantages of the television series were evaluated based on student opinions. The most frequently watched television series were stated as *Güneşin Kızları*, *Poyraz Karayel*, *Arka Sokaklar* and *Kiralık Aşk*. Apart from these television series, students also mentioned that they watched other Turkish and foreign television series. It was seen that most of the students watched more than one television series. When the reasons behind watching the television series were asked, it was seen that the reasons were that "they wondered about the television series, their friends watched the television series, their parents watched the television series, they got a different perspective, they wanted to relax while watching, they wanted to use their spare time, that the characters in the television series were close to real-life characters, that they improved their imagination, that the television series were adventurous and exciting, they enabled empathising, they made contributions and were interesting." In fact, the reasons for watching the television series indicate to what extent students are effected from the television series and the findings indicate that students watch the television series mostly because they wonder about them (the subject, character, lives) and because their parents or friends watch them. In this scope, when the impacts of television series within the scope of lifelong learning is examined, students' frequency of watching television series and their reasons to watch the television series indicate that they have a significant place in their lives.

It is understood from students' statements that depending on the individual development periods, students might be effected in different ways from the television series. It is seen that the television series students watch enable them to realize themselves, to make connections with people they do not know during talks about the television series, make a group of friends and express opinions about the television series, develop their thinking skills and differentiate right and wrong cases in life. The results of the study indicate that although students mostly watch youth series, they mostly use historical series to learn from. It is seen that television series have impacts on students' behaviours, on

getting to know and choose professions and learning as well as guiding them to make research. It can be said that television series effect students' daily behaviours, consumption habits, the concept of happiness or ways to be happy. On the other hand, they effect their identity development, characteristics, behaviours and skills. Students take the characters in the television series as role models and even use the words and sentences of the characters in the television series in their everyday life.

Of all the television series, students are mostly effected from historical series and think that they contribute to their learning and consider other youth series as corruptive. It is seen that mostly historical series and those television series adapted from novels guide students to learn, make research, question, wonder or visit the places shown in the television series. Television series enable students to learn about history and literature outside the school and it is seen that they use this information in their classes and exams. Although students are highly effected from the television series, they think the television series have more disadvantages then advantages. The intense love theme in the television series effect students' bilateral relations and they expect to experience the same excitement for love in their own lives. And this in turn lead to a generation who want to have love and money.

It is understood that the relationships and behaviours in the youth series are not appropriate for Turkish culture and that our culture is mostly reflected in historical series. However, even in these historical television series, with the effect of popular culture or concerns for rating, there are untrue characters or events; and this causes to a wrong historical knowledge among the audience. The corrupt relationships, violence, temptation for bad jobs effect small children and encourage them to make money hand over fist. On the other hand, it is possible to say that the impact of television to create stereotypes on audience could cause to the expansion of some negative behaviours in the society. In this respect, the findings of the study comply with the cultivation theory of Gerbner and in addition, it is seen that television series have a significant role in the lives of the students and effect their lifelong learning.